

कॅम्पको
नवीन

दुकलेअर्नी ज्यांच्या
अंतर्भूमी आहे अधिक चॉकलेट

कॅम्पको चॉकलेट्स दुकलेअर्नी
यांच्या अंतर्भूमी आहे अधिक चॉकलेट
आणि त्यांच्या अंतर्भूमी आहे अधिक चॉकलेट
आणि त्यांच्या अंतर्भूमी आहे अधिक चॉकलेट

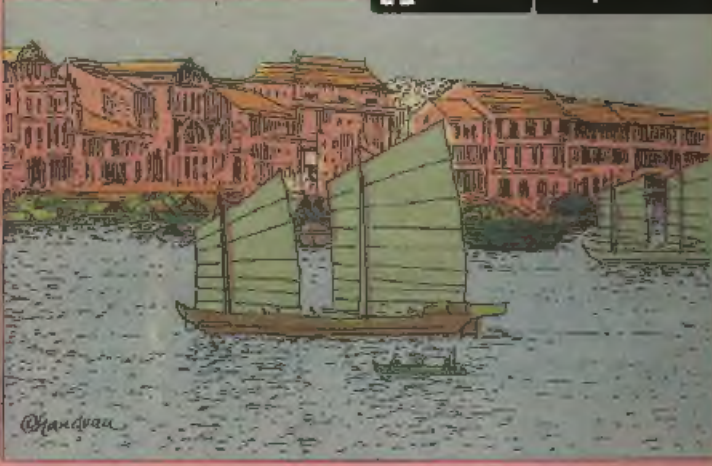
अप्राप्त्यर्थी प्रार्थना करणारे
सर्वोच्च न्यायालयाने न्यायाधिकार
अप्राप्त्यर्थी प्रार्थना करणारे

Milk, Biscuits, Cakes, Chocolates, Ice Cream, etc.

करारावर घेतलेला देश

गरीब गजबजलेले, तरी पण फार सुंदर आहे. यंग हा ब्रिटिशांचा वसाहत कसा
वित्तणार छोटास शहर हाँगकाँग एक बनला? कित्येक वर्षे ब्रिटन चीनला सफुली
लहानस बेट आहे. ती एक छोटा देश नियमित करीत बसे. चीनी सरकारने अचानक-
आहे. तरी पण ती ब्रिटिशांचा एक वसाहत पण सन् १८४१ मध्ये या अफुल्या जायाती-
आहे. बर दिवसेच वाढला. यावर ब्रिटिश सरकारला
आपण आशियाचा नकाशा पाहिला तर राग आला आणि त्यांनी हाँगकाँगवर
अस दिसेल की हा चीनचाच एक भूभाग आपला अधिकार प्रस्थापित केला.

नातेवाईकांपासून सावध!

तरी पण आपण करीत आहोत हे योग्य नव्हे याची ब्रिटिश सरकारला चांगली जाण होती. काही लहान-मोठ्या लढाया आणि तह सत्त्यावर ब्रिटिश सरकारने मान्य केली की हाँगकाँग हा चीनने शहर वर्षाच्या करारावर ब्रिटनला दिलेला एक भूभाग आहे.

या कराराची मुदत १९९७ साली संप-णार आहे. आता ही कराराची मुदत वाढ-वायची चीनची इच्छा नाही. चीन हाँगकाँग परत आपल्या ताब्यात घेणार निविचक!

दरम्यानच्या काळात हाँगकाँग जगातील एक अत्यंत महत्त्वाचे शहर बनले. व्यापारी दृष्टीने या शहरात खूपच उलढाल होऊ

लागली. गगनचुंबी इमारती, त्यातील विला-समय जीवन आणि आधुनिक तांत्रिक सुवि-सोयी यामुळे हाँगकाँग शहराचे इकड-चीन-मधील अन्य शहरांच्या तुलनेत अगदीच निराळे दिसते. त्याचा साम्यवादार्शी जरा ही संबंध नाही. अशा या शहराला चीनचे साम्यवादी सरकार आपला अविर्ष्य व्यापार करू देईल की नाही? चीनचे सरकार सांगत आहे की हाँगकाँगची स्थिति पूर्ववत् राहिल, पण हाँगकाँगच्या मंडे-मोठ्या व्यापाऱ्यांना या अस्वास्त्यावर विस्वास नाही. म्हणून ते आपली कार्यपद्धति सिंग-पुर, बँकॉक, मनोला इत्यादी शहरांच्या पद्धतीनुसार बदलत आहेत.

खूप जूनी गोष्ट आहे. मध्युरी गावात दगामाग नामाना एक दानवृत्त गृहस्थ रहात असे. प्रथम तो चांगला धीमस्त होता; परन्तु आपल्या भविष्यकाळाचा विचार न करता प्रत्येकाला दान देत सुटल्यामुळे आता तो अगदीच दरिद्री जन्म गेला होता. त्याची परिस्थिति चांगली असताना, त्याच्या उदारपणाचा फायदा घेणाऱ्यात आस्ल भरणा त्याच्या नातेवाईकांचाच असे. पण आता त्याच्या पडत्या काळात त्याला मदत करायला मात्र त्यांच्यापैकी कोणीच पुढे यायला तयार नव्हते. उलट आता ते रमानाथबद्दल उलटसुलट प्रचार करून अफवा पसरवायला लागले होते!

काही नातेवाईक म्हणत की-रमानाथला स्वतःला 'दानवृत्त' म्हणवून घ्यायची मोठी होस असल्याने मागचापुढचा विचार न करता दानधर्म करून आता तो दरिद्री

बनला आहे. काही म्हणत की-त्याने अनुचित मार्गाने पैसा मिळवला होता; तेव्हा आता तो सर्व 'हुपायाचा माल गमावा' साळा! काही नातेवाईक तर असाही अपप्रचार करत की-रमानाथचं मनच चांगलं नाही, त्यामुळे त्याच्याकडून पैसे घेऊन आपलही नुकसानच झालं! ते सर्वजण माझा असा प्रचार करू लागले की-कोणी रमानाथला मदत केली, तर त्याचं काहीतरी 'अशुभ' होईल.

रमानाथचे नातेवाईक नसलेले काही लोक प्रथम त्याला मदत करू इच्छित होते; पण या सर्व अपप्रचाराच्या प्रभावांमुळे तेही कोणी मदतीचा हात पुढे करीनात.

अशा स्थितीत रमानाथला त्या गावात रहाणेच अशक्य झाले आणि मुला-बाळांना घेऊन एकाद्या दूरच्या गावी जाऊन रहाण्याच्या इराद्याने तो मध्युरी सोडून

त्यांची जबाबदारी आहे. ती टाळण्यासाठीच ते आपणावटून अपप्रचार करून त्यांचा अपत्यावर राग आहे असे वांग करत आहेत। ते फक्त धडमाडरे आहेत, दया-सहानुभूति नगरे बाहेर त्यांना ठाऊक नाहीत. असल्या अपसृतलीची लोकांच्या बाबतीत विचार करण म्हणजेही आपला वेढ बाया चालवणच होय। जाऊ दे आता सोप तु।"

थंड श्वास घेऊन रमानाचची बायका लोपून गेली. माता रमानाचही भाड्या शाला आणि थोड्याच वेळात त्यालाही सोप लागली. सोपेत त्याला एक स्वप्न पडले-एक साधू त्याला विमला तो म्हणाला- "मागचा-पुढचा विचार न करता प्रत्येक पाव माणसाला दान दित्यामुळे आज तुला ही अवस्था प्राप्त झाली आहे. तरीही तू केलेल पुण्य काही बाया गेलं नाही ते एका अंगडीच्या रूपात या झाडाच्या टाळीत पडत आहे. ती तांदळाची अंगडी तू शोषून काढून आपल्या श्रींदात घाल. तुला हव तितक घन त्या अंगडीच्या प्रसादाने मिळत राहिल अंगडी घालून तू प्रथम एक काम कर ह्या जवळच असल्या कामलापुडे गरवान जा तिथे जावडोवर वहा माणसं उपलेली तुला दिसतील. त्यात एकजण मातेवाईक असेल

कोणताही व विचारता आपला तो माते-वाईक तू ओळखतास, तर ही तांदळाची अंगडी सोप्याची होईल. त्या बापाचापून ती अंगडी तुला इच्छित घन वेळ मागेक. पण समजून-वसजूनही तू बोसयत कपाची दान करणार नाहीस तोपर्यंतच अंगडीचा प्रभाव टिकून राहिल, जेव्हा केवळ ती तांदळाची अंगडी पुन्हा तांदळाची होईल तेव्हा समज, की तिचा प्रभाव नाहीसा झालेला आहे। आपल्या त्या मातेवाईकाकडे फक्त एकच राग मुक्काम करून तू पुन्हा आपल्या गावी परत जा. वाता ऊठ, मचकर माटण."

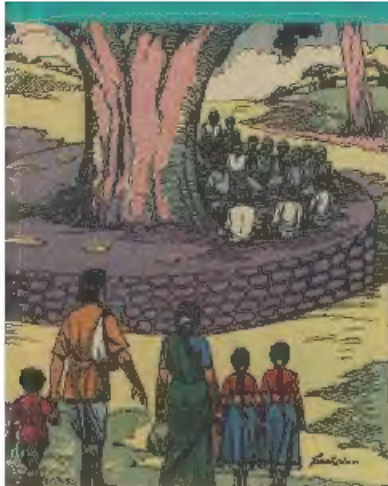
रमानाच एकदम सडबडून उठून बसला. झाडाच्या पोकळीत थोडसं थोडक्यावर त्याला तांदळाची अंगडी मावडली. ती त्याच्या डाव्या हाताच्या तळमोत बरोबर बसली

रमानाचने आपल्या बायको-मुलांना उठवले अन् सर्वांसह तो कमलापुरकडे निघाला अंधार हाण्यापूर्वीच तो पावडोवर पोचला. हज्ज्यात साधुने शीतलयाप्रमाणेच तेथे दगडां मागस त्याला दिसली, आणि आल्याचीही शीट भरणजे त्यावेळी तो तो मागून वाईट परिस्थितीत आहे, अन् सर्वजण रमानाचवटूनच बोलत होती.

"माझे जडेल एकदा काही कामासाठी मधुपुरीला मलं होते तेथे त्यांना हृदय-

विकाराचा सटका आला, पण त्यांच्या ओळखीच्या माणसांनीही त्यावेळी त्यांना कसली ओळख दालबली नाही, की कसली मदत केली नाही. कोणा एका अनोळखी माणसाने माझ्या बाबांना वैद्याकडे नेले. वैद्याने फीटफुल लूप मोठी रक्कस बागी-तली, ती मृदा त्या मृत्या माणसाने दिली आणि कधी ते पैसे परतही पावितले नाहीत. हे सर्व बाबांनी आम्हाला मागातून सांगितले होते, पण अलिफडे एकदा की तो मागून वाईट परिस्थितीत आहे, अन् मधुपुरी हाडून निघाला आहे! हृ 250! मर्या माणसांचे विषय राहिले नाहीत बाबा!" एकजण बोलला.

अशा सन्ध्ये एका पाठोपाठ एक एकजण रमानाथची स्तुति करत होते. त्यांच्यात महेश नावाचा एकच बाणूस खरा निराळा होता. तो म्हणाला—“हं ॐ, तुम्हा लोकांना खरी गोष्ट माहीतच नाहीस दिसतय! रमानाथच्या आजोबांनी अनेक अत्याचार करून खूपशी धिक्कत केली होती. त्या पाषाण फळ म्हणून त्याला महारोच झाला आणि त्या रोगानेच त्याचा प्राण घेतला.”

“हं ॐ! अस्स आहे होय? पाहिस्त? महेशम हे सांगितले नसतं तर आपण खरो- खरच रमानाथला मोठा उबार, वातधूर असं समजत राहिलो असतों.” बाकी सगळे झोळले.

त्याच वेळी रमानाथ सरळ महेशजवळ चाऊन म्हणाला—“बेटा, मी रमानाथ. आम्ही आत्ताच मधुपुरीहून इथे येत आहोत मला कल्पनाही नव्हती की इथे कमला- पुरमचे माझा कोणी मातेवाईक असेल. पण बाता तुला पाहिले, अन् ओळखले की तू माझ्या तात्यातलाच आहेस.”

तिथे बसलेल्या लोकांना जेव्हा कळूळ को हाच रमानाथ आहे, तेव्हा महेश सोडून बाकी सर्वजण उठून उभे राहिले, अन् मोठ्या मादराने हात जोडून ते त्याला म्हणाले—“महाराज, आम्ही आपणाबद्दल खूप ऐकलंय. आज आपले दर्शन घडलं, वामचं मोठं भाग्यच म्हणायचं! आपल्या सारख्या सज्जन माणसाळा जले बाईट दिवस आम्हाले पाहून जाम्हाला फार बाईट वाटलंय. आता आमच्याकडून आपणाला फसली मर्त होण्यासारखी असेल तर सांगा, आम्ही जखर ती करू.”

रमानाथचे आपल्या हातातल्या अंगठी- कडे लक्ष गेलं. ती आता तांब्याची राहिली नव्हती, सोन्याची झाली होती!

त्या लोकांकडे पाहून मन्दमे हुसत रमानाथ म्हणाला—“मला कुणाच्या मदतीची अपेक्षा नाही. चांगलं काम करणाराला अंकट फधीच शतावत नाहीत. मुसक्यापैकीच कुणाला कडली गरज असेल

तर सांगा मला, मीच मदत करीन त्यांना. मला कुणाच्या मदतीची खरच काही आवश्यकता नाही!”

यावर त्यांच्यापैकी एकजण म्हणाला—“मी सावकाराकडून शंभर रुपये कर्जाऊ घेतले होते, व्याजासकट आता ते पाचशे झालेय. मी उद्यापयंत हे पैसे दिले नाहीत तर तो माझं शेत ताब्यात घेणार आहे.”

“तू रात्री आपल्या सावकाराला घेऊन माझ्यापाशी ये. मी आज महेशकडे राहणार आहे.” रमानाथ म्हणाला.

महेशला वाटलं, की रमानाथ पुन्हा चांगला श्रीमंत झालेला दिसतोय, म्हणून मोठ्या अदबीने त्याला नमस्कार करत महेश म्हणाला—“माझे बाबा म्हणाले, की आपण माझे फाका लापता. चला ना, आपण आमच्या घरी जाऊ.”

हा सवे लमाख रमानाथच्या बायको- मुलांना मोठा आश्चर्यजनक वाटला. त्या रात्री रमानाथ आपल्या कुटुंबासह महेशच्या घरी राहिला त्याने गरजू लोकांना पैशांची मदत केली. डाव्या हातातली अंगठी त्याला इच्छामार्जेन पैसे देत होती हो गोष्ट स्वाने आपल्या बायकोला सांगितली.

मुसक्या दिवशी रमानाथ घरी निघाला तेव्हा महेशच्या बडिलांनी त्याच्याकडे मुलीच्या लग्नासाठी दोन हजार रुपयांची

परागणी केली. रमानाथने त्याच्याकडून कर्जपोळा लिहून मागितला, पण तो वेध्याची त्याची तयारी नव्हती.

तेव्हात आपल्या गावाकडे परत जाताना पुन्हा रमानाथ आपल्या कुटुंबासह त्याच गावाजवळी थांबला, अन् विश्रान्ती घेऊ लागला. रमानाथची मुलं लवकरच झोपली. तेव्हा रमानाथची बायको त्याला विचारू लागली—“तुम्ही सगळ्यांना मदत करता, पण आपल्या या आवाला का मदत केली नाहीत?”

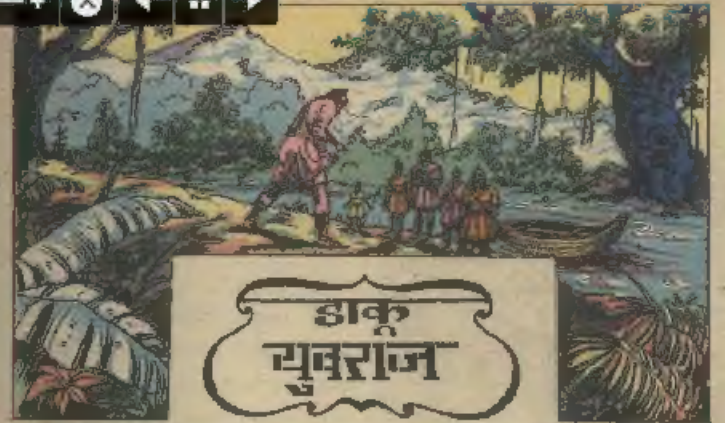
“बावळे! तू अगदीच असंमंनस आहेस बंभ माझ्याकडे आता पैसा आहे, हे पाहूनच त्याने माझ्याकडे पैसे मागितले,

फार निकड होती म्हणून नव्हे. तसें असतं तर कर्जरोसा लिहून घायला त्याच मागे-पुढ पाहिल नसत; कर्जाक का हाईना, पण पैसे घेतल असते. कळल ना? एकादा अनोळखी माणसाने पैसे मागितले, म्हणजे त्याचा अर्थ होतो की ती खरोखरीच गरजे-बलत आहे. अशा तऱ्हेने पैसे मागणाराच काही होयी लोक अजून जकतात. पण त्यांचे कीर्ण ओपर्थत मापल्याला माहीत नसतं, तीवर आपण त्यांचा संशयही धेळू शकत नाही. अन् प्रत्येकाचाच संशय घेतला तर लक्षा बरबू व प्रामाणिक लोकांना आपण स्वतःही कष्ट शकणार नाही ना? पण बोलत अन् मातेवाईकांच्या बाबतीच विचार करावया, तर त्यांच्याकडून आन सोळा लिहून घेतल्याचानून त्यांना स्वतः मुळीच काळ नसे. आता कळलं कीट सगळं?" रमानाचने समजावले.

रमानाचण्या या उत्तराने त्याच्या बायकोचं समाधान झालं अन् तीही सोपून गेली. रमानाचवाही आता आसई

माली अन् तां झोपण्या अधान झाला. स्वप्नात पुन्हा त्याला तो माघू दिसला. "जो मागल त्याला दान देण्याच्या तुझ्या पूर्वीच्या धर्मकायपेक्षा तुझं आजच धर्मकाय हे अधिक संश्ट दर्जाच आहे. कमलापुरच्या बायल्या नातेवाईकांना मू बरोबर ओळ-सल्लेस, तेव्हाच माझ्या लक्षात आस की आता तुम्ही अक्कळ ठिकाणी जाली आहे. म्हणून पुढेही अशाच प्रकारे बुद्धि बायलून दान-धर्म कर, म्हणजे तुला कधीही गरीबी येणार नाही." इतके सांगून सायमहाराज स्वतःघनि पावले.

जोपून उठून रमानाचने आपल्या बायको-मुलांनाही उठवले. अन् तो पुन्हा मधुपुरीला गला. नंतर अनेक दानं देत तो आपलं बायलून मालबत राहिला, आता त्याला जाणव अन् त्याचं नावही मिळू लागलं. त्याच्यासारखी कीर्ति बासपास मुणालाच कधी मिळावी नाही. आता रमानाचबद्दल एकही अपसन्द काढायची कोणाची हिम्मत नव्हती.

डाकू युवराज

[१५]

[मधुपुरीचा सरदार पामे भानावहेवातून बाहेर काढलेली रेबी इनकदुर्गोची गोम्याची मूर्ती कीरसिंहावा देऊन टाकावला नकार दिला होता; म्हणून सर्वकाळ गोम्याची मूर्ति हस्तगत करून नावेतून घेऊन वाळू लागला. परंतु पण अकारवातूनच अचानक टाकल्यासारखा कोणी माणूस नावेत उतरला आणि मूर्ति घेऊन तेवून नाहीतरी आला. —बाभनार]

“आंवा!” सेनापति सर्वकाळ वेळ की दिवसा-दिवसका कसली स्वप्नं पहात सांगल्यासारखा बोरडला. मन्तर होतात?”

नावेजबळ पोचून त्यातल्या शिपायांना “सरकार, पापणी लवायच्या आत तो बसकावत त्याने विचारले—“बोला, कुठे मूर्ति घेऊन जंगलात पळून गेला!” नावेतून जेलां तो डाकू? नावेचा पाठलाग किनाऱ्यावर उतरत ते शिपाई म्हणजे करत नदीतून तुमच्या मागेमागे मागला त्यांचे दोळ्यां समजायलाच सर्वदन्तला तो कोणी मास किना मगर तर घोडा वेळ लागला समजल्यावरही त्याचा नक्कीच नाही ना! गप्प का बसलात? यावर विश्वास बघेना. दोराच्या साह्याने तुम्ही काय सोपला होतात सगळे? कोणी नावेवर उतरला आणि डोळा

लबायच्या अशा इशकी लड, वजनदार मूर्ति उचलून सहजतेने नदीगार पोचून गेला-असे पडेलच कसे? हा विचारही अगदी अशक्य वाटतो! कारण खेवटी ती मूर्ति किफल्याबाहेर काढून नदीकिनारी, आषाढलाच चार शिपायांना मिळून किती त्रास झाला होता! तेव्हा इतके मोठे बोझे उचलून तो एकटाच आऊ नदीपलीकडे जाऊच कसा शकला?

शिपाई विचारे मामा झाली चालून सर्पदन्तसमोर नुपचाप उभे होते.

आपण मोठ्या कौशल्याने मिळवलेली मूर्ति जशी ह्यातून निसटली-ही गोष्ट सर्पदन्तच्या वृष्टी क्षुल्लक मक्कीच नव्हती.

त्यामुळे रागाने तो वेडापिसा झाला. जवळच उभ्या असलेल्या एका शिपायाला सगसणीत चपराक मारून तो बोरडला-
"कोणी मनोळली, बंडखोर आला अन् ती सुन्दरली सोन्याची मूर्ति घेऊन पळून गेला-तोवर तू काय करत असला होतास? अंदा उचवत होतास, की झोळे उचदे ठेवून सोपला होतास?"

तो शिपाई म्हणाला-"सरकार, इतके मोठमोठे मोठे हुशारबन्द होऊन मूर्तीची राखण करीत असताना, एकाद्या सामान्य माणसाला ती उचलून नेणं कसं शक्य होईल? हे शक्य होईल असे आपल्याला तरी वाटतं का?"

"म्हणजे, तुला म्हणायचंय तरी काय?" सर्पदन्तने विचारलं.

"ती मूर्ति नेणारा कोणी माकू, लुटारू नसून, हे कोण्या दुष्ट आत्म्याचंच काम असलं पाहिजे सरकार!" तो शिपाई म्हणाला.

"ओहो! असं होय?" सर्पदन्तने मान हलवली अन् काहीसा विचार करून तो म्हणाला-"हां, असेच असलं पाहिजे. आता ही गोष्ट तूच आपल्या सहाराजांना सांग."

शान्तिपुरला पोचताच सर्पदन्त व शिपाई यांनी मिळून वीरसिंहला सांगितले की-
"अर्घ्या रात्रीच्या शिष्ट काळीआत भुता-

सारखी एक काळी जादूति अचानक उडी मारून नावेवर आली आणि डोळ्यांची पावणी छवते न छवते तोच सोन्याची मूर्ति उचलून अदृश्य झाली.

त्याच्या गोष्टीवर वीरसिंहचा विश्वास बघेना! तरीही तो काहीसा विचारात पडला-सध्या तरी आपली सगळीकडून हारच होत आहे. असं का बरं होत असावं? कुणी आपल्यावर काही जादू-टोणा तर केला नाही न? असेल?-या सर्वांचा वीरसिंह मोडद्या शंभोरनेने विचार लक लागला.

विकडे जयपुरीधरहो उदासीनतेने डग पसरले होते. कनकदुर्गेच्या मूर्तीची प्रतिष्ठापना करण्याच्या वेळीची सर्वजण मोठ्या उत्कटेने वाट पहात होते. नवीन मंदिरही बांधून तयार होते. अशा ऐन वेळीच वीरसिंहचा सेनापति सर्पदन्त मूर्ति हस्तगत करून निघून गेला. लोकांना या गोष्टीचा मोठा अंशभा वाटला! सुभेच राज्यावर एका दुष्ट मासकाचा अधिकार आऊ आहे, तो गोष्ट जयपुरीच्या लोकांना माहित होती. पण त्याचो दुष्ट नजर प्रेताच्या सावलीसारखी आपल्याही राज्यावर पडेल याची माझ त्यांना कल्पना नव्हती.

राजा शंकरवर्मा एका लोकोत मुकाट्याने वसून होता. कोणीही त्याच्याजवळ जाण्याचे

बाहेरस करू शकत नव्हते! अशा नाजूक परिस्थितीत त्याची एक मुलगी सुकन्या त्याच्याजवळ गेली आणि आपल्या मधुसुधर आवाजात बोलू लागली-"बाबा, मला आता कुठून तरी थकी झाली वाटतेय की देवी कनकदुर्गा स्वतःच तक्की आपल्याकडे वरत येईल."

तिचे बोलणे ऐकून शंकरवर्माच्या उवाच वैज्यावर हास्य कुल्ले!

खराखरच अघटित घडले होते. देवी कनकदुर्गेच्या मूर्तीवर सुकन्येचे फार प्रेम असले होते. म्हणूनच देवीच्या प्रतिष्ठापनेचा उत्सव खूप धूमधडावयाने साजरा करायचे ठरवले होते शंकरवर्माने. अशातच

देवीची मूर्ति जेव्हा शब्दने पळवून नेली तेव्हा मुकल्याच्या मनावर जोरवार आपात झाला होता. पण इतके सगळे व्हूनही मुकल्या आरल्या मनातले दुःख मनातच दाबून आपल्या पित्याला उत्साहित करावचा प्रयत्न करत होती. ही गोष्ट शंकरवर्मा जाणून होता, त्यामुळे आपले उपाळणारे दुःख आतल्या आत दाबून ठेवत मोठ्या प्रमान सात्यक देव्यासाठी त्याने आपल्या मूलीला मिठीत घेतले.

“बाबा!” यश्याच्या आवाजासारखा एक आवाज अचानक ऐकू आला.

शंकरवर्मा आश्चर्यचकित होत बाबा-जाच्या दिशेने पाहू लागला. जयानन्द

युनीच्या आश्रमातला पोपट ‘मल्ली’ तेथे लांबावर बसलेला त्याला दिसला.

त्याला पाहून शंकरवर्मा एकदम उभा राहिला अन् त्याने पोपटाला लांबावरून उचलून खाली घेतले. पण मल्ली पुन्हा फुरंकर उडाला अन् दिव्याच्या एका ठाणवईवर बसला अन् मागे वळून पाहू लागला. त्याचा संकेत समजून शंकरवर्मा त्याच्या मागे मागे जाऊ लागला. मुकल्याही त्याच्याबरोबर निघाली.

थोड्याच वेळात पोपट राजाच्या उद्यानात पोचला. त्यावेळी तेथे सर्वत्र चांदणे पडलेले होते. पोपट एका झाड्याच्या शाखाच्या डहाळीवर बसलेला होता. त्याच्याकडेच गहात शंकरवर्मा चालत होता. पण अचानक मुकल्या म्हणाली— “बाबा, इकडे पहा! देवी पुन्हा आपल्या-कडे निघून आली!” अन् असे बोलत असताना तिचा आवाज अद्भुत आवेग आणि आनंद यांमुळे गदगदून गेला होता!

संपंदत जी मूर्ती जवरदस्तोने घेऊन गेला होता ती मूर्ति आता त्या झाड्याच्या शाखाखाली उभी होती! मुकल्या घाबरून मूर्तिजवळ जाऊन बघत, आणि आनन्दाश्रु दाळत उरसाहारे म्हणाली— “बाबा, मी म्हटलं बघून, आपल्याकडे ही मूर्ति आग

होऊन निघून येईल असें? पहा आता आपल्याला ठाऊक नसेल, पण मुकल्या जयानन्द मुनींनी मला आपणाबद्दल सध्या माहितलं आहे.”

शंकरवर्मा यावर काय बोलणार? आपल्या हातून सुटून गेलेली मूर्ति परत आली खरी? पण हे सर्व कसे घडले? ती इथे आणली तरी कोणी? अन् कवी? अशा विचारात गडून ती अपलक मूर्तिकडेच वहात राहिला.

आता मल्लीनाथ आवाज करत हसू लागला. शंकरवर्माने आश्चर्याने तिकडे पाहिले. बाबाखाली एक सुन्दर तरुणाचा हात दिसत होता. त्यावरच मल्ली बसलेला होता! ती तरुण हळूहळू शंकरवर्माजवळ पोचला, आणि नमस्कार करून् म्हणाला— “मी प्रणेण आहे, हे तरीही मला अजून हे नाही समजलं

आपल्याला ठाऊक नसेल, पण मुकल्या जयानन्द मुनींनी मला आपणाबद्दल सध्या माहितलं आहे.”

“तू...धुवराज सन्दीप आहेस. होय न?” मोठ्या उरसाहारे आणि आनन्दाने शंकरवर्माने विचारलं.

“होय, मी आपला सेवक आहे.” धुवराज सन्दीप उत्तरला.

धुवराजच्या क्षणी शंकरवर्माने प्रेमाने धुवराजाला मिठी मारली आणि म्हटले— “मी तुला भेटायला किती मातुर होतो हे तुला माहित नसेल. इतक्या दिवसांनंतर माझी ती इच्छा पूर्ण झाली! देवाचे खरोखर आभारच मानायला हवेत यासाठी, तरीही मला अजून हे नाही समजलं

की संपन्नता ने भेलेली मूर्ति इतने कमी आली?"

"ही कनकदुर्गेची मूर्ति परत आणून आपल्या ह्मणी करायचं माग्य झळाच लाभळं, महाराज!" राजकुमार सन्दीपने सांगितले.

"खरंच? कशी आणलीस तू ती?" शंकरवर्माने उत्सुकतेने विचारले.

सर्पदन्तच्या शिष्यांशीं मजेश खुकवून सापण ती मूर्ति रामेवून कमी पळवली, बाकी ह्मिकत सन्दीपने थोडक्यात निवेदन केली. ते ऐकून शंकरवर्मा चकितच झाला! त्याने विचारले— "हरी ही इतकी राजनदार मूर्ति एकाच ह्मितीने उचललीस तरी कशी

तू?" प्रश्न विचारत असताना शंकरवर्माने थोडे आश्चर्याने विस्फारित झाले होते.

"एका गोष्टीची आठवण झाली की मलाही मोठे आश्चर्य वाटतं. हेच काय की पुन्हा कधी मारु शकेन की नाही याची मलाही शंकाच वाटते." सन्दीप म्हणाला.

"ती काही दैवी शक्ति असली पाहिजे, यावद्दल शंकाच नाही. इकडे परत यायची देवीचीच इच्छा असावी म्हणून ती परत निघून आली इतं!" सुरेल आवाजात सुकण्या बोलली.

आश्चर्याने सन्दीप सुकण्याकडे पाहू लागला. हे सर्व पहात हळूच हसत शंकरवर्मा म्हणाला— "राजकुमार! ही माकी सुपुनी सुकण्या! भूवराजाशी कसं बोलाय, हे खून कळत नाही तिला! आता यापुढे शिकेल ती!"

"तरीही, खरं बोलायला तिला कोणी काही शिकवायची गरज नाही, मला वाटतं!" मन्द हसत भूवराज सन्दीप बोलला.

आपल्या मुलीकडे बघून शंकरवर्मा म्हणाला— "भूवराज आता आपला पाहणा आहे वाळ! त्याचे खतम जातिव्य करावचो जबाबदारी आहे आपली."

"मी आपणाबरोबर राजवाड्यात पावला त्कर देत नाही, पण जास्त वेळ मी

आपणाबरोबर राहू नाही शकणार! सर्वजण माझी मोठ्या आतुरतेने वाट पहात असतील. आणि एक खास गोष्ट आहे. वीरसिंह कोणत्याही क्षणी आपल्यावर हल्ला करायला येईल. मी आणि माझी साथीदार आपल्या संरक्षणाची व्यवस्था करू. तरीही आपण सज्ज व सावधान असावे." असे बोलत युवराज सन्दीप शंकरबरोबर त्याच्या राजवाड्यात गेला.

युवराज एका भासनावर बसलेला होता. त्याच्यासाठी दुध व फळे घेऊन मुकन्या निघाली. तेव्हा शंकरबरोबर युवराजाला म्हणाला - "युवराज, मला स्वतःच्या सुरक्षिततेची मुळीच काळजी वाटत नाही. मी तुझ्या सुरक्षिततेबद्दल काळजी आहे! जर म्हणजे हा वीरसिंह जिवंत असेपर्यंत तुझ्या डोक्यावर नेहमीच संकटाचे दग पसरलेले असतील. त्या दुष्टाचे अत्याचार वाकूंद सहन करणे, सहानुभूतीने धरणार नाही. मला वाटत की त्याचा अन्त करायची हीच बरोबर वेळ आहे."

"वीरसिंहाचा अंत करण्याची संधि मला अनेकदा मिळाली होती. पण त्याला पुढेभूमीवर आमनेसामने लढून कंठस्थान घालण्याचा माझा विचार आहे. कपट-कारस्थान करून त्याचे माझ्या पित्याचा अंत घेवून आणला हे मला माहीत आहे. पण तरीही त्याच पद्धतीने आपण त्याचा अंत करावा हे मला पसंत नाही. त्याच्याशी रणभूमीत आमनेसामने लढावे आणि त्याच सैनिक बळ तय्यार करून रणांगणावरच तो कामी यावा ही माझी इच्छा आहे. पण, जर मी हारलो, तरीही मला त्याची चिंता नाही. कारण वीरता व बहादुरीचा हा दिवाळ आहे!" युवराज सन्दीप शंकराकडून आवाजात म्हणाला.

फळांनी भरलेली बाळी घेऊन त्या खोलीत पाऊल ठेवणाऱ्या मुकन्येने त्याचे हे शब्द ऐकले अन् ती काकडी पुतळी सारखी उभीच राहिली! युवराजाचे बोलणे ऐकून शंकरबरोबरही फार खूप झाला. (क्रमशः)

देवकन्येचा वर

दृढनिश्चयी विक्रम पुन्हा झालेलाच गेला. शाळावरून घेत उतरवून खाने वापल्या खांद्यावर टाकले आणि नेहमीप्रमाणे मोन कारण ठरून त्याने स्वशाखाचा रस्ता सुधारला. तेव्हा प्रेतास वाळ करणारा नेवाळ बोळू लागला - "राजा, तुम्हा दृढ-संकल्प आणि कष्ट करण्याची बिल्ब बघून मला मोठे आश्चर्य वाटत आहे. जसही असेल, की तू कुणाला तरी वचन दिलेले असावंस, अन् ते पुरे करण्यासाठी इतका सारा त्रास सहन करत असावास. मला हे मान्य आहे की माणसाने आपण दिलेले वचन व देवाने आपण दिलेला वर कधीच माने घेऊ नये. द्वेष आणि हेवा यांच्या माहारी वाऊन या विचित्र वर्तन करणाऱ्या एका देवकन्येची गोष्ट मी जाता तुला सांगतो. ऐकता ऐकता तुला वापल्या कष्टांचा विसर पडायलाही मरत होईल."

वेताळाच्या गोष्टी

आणि वेताळ गोष्ट सांगू लागला—
चक्रपूरमधे रहाणाऱ्या चन्द्रकान्तचे
आईवडील त्याच्या लहानपणीच वारले
होते. स्वतःवर काही जबाबदारी आहे,
याची कसलीही जाणीव न होताच पोरका
चन्द्रकान्त आपल्या अजीच्या देखरेखी-
खाली वाढला. अशिल्याजित संपत्तीच्या
नावाने त्याच्या वाटचाला देहा एकराचा
एक जोसाड जमिनीचा सुकडाच काम तो
वाला होता, बाकी पंशा-अडक्याच्या नावे
पुज्यच!

एकदा रात्री चन्द्रकान्तला आपल्या
शोपडीत काही केल्या शोप येईना, म्हणून
तो आपल्या त्या पडोऱ्या शेतात जाऊन

शोपला. पण तेथेही त्याला चैन पडेना.
जंगलात जाऊन पडल्यासारखी त्याला प्रीति
वाटू लागली. थोड्या वेळाने आकाशात
चन्द्र दिसू लागला, चांदण पडलं आणि चन्द्र
बारा वाहू लागला. आता कुठे चन्द्रकान्तला
शोप लागली.

बरीच रात्र उलटल्यावर कुठूनसे सुरेल
आवाजातले गाणे त्याला ऐकू येऊ लागून
तो सोपेपुन अचानक जागा झाला. एक
बद्धमूत सौन्दर्यवती स्त्री हिरवी माडी
आणि अमूल्य जसे दागिने धारण करून
आपल्याच दिशेने येत असलेली त्याला
दिसली.

तिला पहाताच, तो कोणी देवकन्या
असावी असे चन्द्रकान्तला वाटलं. तो तिला
म्हणाला—“तू मोठी नवीदवान आहेस,
कसली काळजी किंवा वास हा काय प्रकार
असतो याचा तुला कधी अनुभवच नाही!
म्हणूनच अशी खुल्या चांदण्यात रात्री मजेने
इकडे तिकडे फिरताना दिसत आहेस!
आम्हा माचऱ्यांच्या नशीबी माच केवळ
त्रासच त्रास वाढून ठेवलेला असतो.”

चन्द्रकान्तकडे निरवून पहात देवकन्या
म्हणाली—“अरे, तू तर अजून विधीही
ओलांडली आहेस की नाही असा वाटतंय
मला, अन् इतक्यात इतकी विरचित?
आत्म्याची गोष्ट आहे! आत्म्यावतीवर

विरवास ठेऊन दुर्जनित्याने चांगली मेहनत
केली, तर निराशा पदरी येण्याची शक्यता
नसते. अच्छा, पण तुझ्यावर कसलं संकट
आलय?”

“माते, ही जमीन तर अजिबात नापीक
आहे, हे तुला माहीतच आहे. कितीही
मेहनत केली तरी यात काय घेरलेलं उगवून
येईल?” त्याने विचारलं.

“हां, तू म्हणतोस ते तर बरोबरच
आहे म्हणा!” देवकन्या म्हणाली, जन्
थोडा वेळ थांबून पुन्हा ती बोलू लागली—

“हे बच, मी तुला एक वर देते. या
जमिनीत तु आपल्या हातात कोणतेही बी
घेरलंस तरी ते मक्की उगवून येईल. आता
तू चांगली कडक मेहनत करू लाग आणि
पीक काढ. या माझ्या अराशी परतकड
म्हणून तू भला इथे फिरायची धरवानगी
चायचीस आणि विष्णूनासिनी देवीच्या
पूजेसाठी इथून भला कुलं तोडू लायचीस!
या शेताच्या एका बाजूला यासाठी तू
फुलझाड लावायचीस कबूल?”

थोड्या आनन्दाने चन्द्रकान्तने कबुली
दिली.

नंतर एका महिन्यातच चन्द्रकान्तने तो
ओसाड जमीन नीट नांगरून तयार केली,
एका बाजूला उसाची शेती करून त्याने
दुसरीकडे फळझाडे अन् एकीकडे फुलझाडांचे

बी घेरले. शेतातच एका बाजूला त्याने
स्वतःसाठी एक शोपडीही उभारली.

थोड्याच अवधीत त्याने घेरलेले बी
लंकुरले अन् ती ओसाड, नापीक जमीन
हिरवीगार दिसू लागली. फुलझाडांवर
रंगीबेरंगी फुले दिसू लागली.

एका रात्री चन्द्रकान्त आपल्या शोपडीत
शोपलेला असताना, आपल्या परिचित
देवकन्येच्या गाण्याने त्याची शोप मोडली
अन् तो शोपडीबाहेर आला.

निरनिराळे सुगन्ध पसरवत पूर्णतः
उमललेल्या फुलांच्या झाडांच्या मधून
फिरणाऱ्या अन् फुलं तोडणाऱ्या देवकन्येला
त्याने पाहिले, अन् तो त्या दिशेने निघाला.

लागले त्यामुळे चन्द्रकान्तच्या त्या दारिद्री मोपडेत आता अपार बत जमा झाले !

इतके घन पाहून चन्द्रकान्तला आता आपल्या झोपडीची काज बाटू लागली म्हणून त्याने तेथे एक पक्के घर बांधले पण ते बांधताना आगा न पुरल्याने त्याने काही कुलशाळे अन् कळसाळे कापून टाकली. त्यानंतर एका रात्री देवकन्या तेथे आली अन् कापलेल्या झाडांचे बुन्ध पाहून अभू टाळू लागली. पण ते पाहूनही न पाहिलेसे करून चन्द्रकान्त आपल्या घरात निघून गेला.

चन्द्रकान्तला आपणाकडे येताना पाहून त्याला वाढासकी येत देवकन्या म्हणाली— 'पाहिलंस' भी म्हटल नव्हत कि कष्ट पारामची तयारी असेल, तर माणसाचा अशक्य काहीच नाही !'

'हा तर तुम्याच घरदानाचा प्रभाव आहे माने !' चन्द्रकान्त नम्रतेने म्हणाला

त्या दिवसापासून मनुषीच देवकन्या रात्रीच्या वेळी चन्द्रकान्तच्या कुलवागंत मोठ्या आनंदीन फिरू लागली. बहुधा साधूकृत पाच-पाच वर्षेपर्यंतही कुल म पणारी साडे दोन वर्षांचे कुल लागली अन् र्वांचर फळही बरू लागली. जत न इनर माण्याचे पोकळी खूपच छान येऊ

आता जवळ भरपूर पैसा आल्यामुळे चन्द्रकान्तने सोसावर कामासाठी मजूर लावले फुलसाडांच्या देखरेखीसाठीही त्याने माछी लावले. त्याला भरपूर मोकळा वेळ मिळू लागल्यामुळे दो चंगडीवर बसून इकडच्या-तिकडच्या शर्मांमध आपला वेळ काढू लागला

एका रात्री देवकन्या त्याला म्हणाली— "हत्ती इथं आसपास पार माणस हिबू-फिरू कापल्यास मला कुलवागंत फिरायला अदचण भासू लागली आहे तेव्हा कुल-साडांना पाकी देणं अन् बाफे बरी करव्या-सारखी काम रू स्वतःच केलीस तर बर होईल "

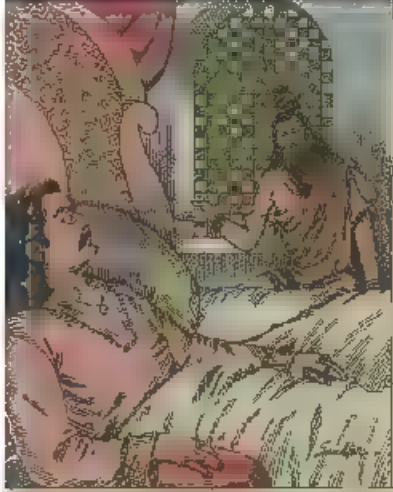
यावर चन्द्रकान्त जरा चिडचिड म्हणाला

'मला ज्ञाना पहिल्यासारखा वेळ नसतो, अन् पुर्वीसारखी शक्तीही माझ्या शरीरात राहिली नाही आता बाग-वडीचत माली यत्न वसायची जरूरही मला राहिलेली नाही हा पण रात्री इथ कोणी राहू नये याची दक्षता मात्र मी घेऊ शकेन "

देवकन्या बिचारी यावर काहीच बोलली नाही या घटनेच्या दुसऱ्याच दिवशी एक राजकर्मचारी आपल्या कामासाठी कुठसा जात असताना एक रात्र चन्द्रकान्तच्या गावात मुकामाला राहिल्या चन्द्रकान्तने त्याला उत्तम मेजवानी दिली त्यावेळी गोष्ट करता करता चन्द्रकान्तला कळले की गेल्या चार वर्षांपासून महाराज कसल्यात

मद्याक जखममळ तैराग आहेत अन्क माठ माठ वेचही गज्याची त्या वेदनासुत सुटका करू शकत नाहीत वाहो दिवसा पूर्वीच तेथे एक सन्यासी आला होता त्यान जलमेची परीक्षा करून म्हटलं की हिसाळ्यात आठळणाच्या एका विशिष्ट वनस्पतीचे फुल आणून ते पितून रम जखमेवर चोळला तर ती बरी होईल इतक्या काळून फुल काढून देता आणण बघवय असल्याने त्याने त्या वनस्पतीचे दो पाठबायचे कबुल केले तनर काही लांकांस बरोबर घेऊन जाऊन त्या सन्यासान त्याच्या हाती त्या बद्दभूत वनस्पतीचे दो ही वाठयल एक वर्षापूर्वीची ही गाष्ट गेल्या चार वर्षांपासून महाराज कसल्यात

एक बाप कसून चन्द्रकान्तने ते बी पेरले तेथे एक रोप उगवले आणि शाण्याकाळ पर्यंत त्याला एक कळी लागली वकाळ होण्यापूर्वी थोडा वेळ अगोदरच त्या कळीचे सोनरी रयान चमकणाऱ्या फुलात परिवर्तन झाले

त्याच वेळी नेमकी देवकन्या येथे आली ते फूल पाहून-“अहाहा काय अद्भुत फूल हे! आता देवीच्या पूजेसाठी मी याचा उपयोग करीन.” असे म्हणत ती ते फूल तोडण्यासाठी धुटे झाली

इतक्यात तिला थांबवत चन्द्रकान्त म्हणाला-“नाही नाही! ते फूल तुझ्यासाठी नाहीय! या फुलाच्या साक्ष्यात मी आता अर्ध्या राज्याचा मालक बनणार आहे”

यावर एकदम चमकून देवकन्या म्हणाली “मी तर तुझ्याकडून वचन घेतलं होत ना की या बगीचात उमललेलं कोणतही फूल मी तोडून घेऊ शकते? तू विसरलास की काय?”

“ते सर्व विसर जाता! मी राजा बनणार आहे म्हणून!” चन्द्रकान्त मोठ्या विश्वासपूर्वक बोलला

“बोहू! कस होय?” असे म्हणून देवकन्या ताबडतोब तेथून अव्यय झाली

एव चन्द्रकान्त जराही विचलित झाला नाही ते फूल चकून भाठण्या खुशीत ती राजधानीकडे निघाला एव तिथे पांढरुनही त्याच्या पदचो तिरवाच पडली! गल्ली-बोळीतून लोकांच्या झुडी बाहेर पडत द्याय्या! एकाच सांगितलं की, राजा रात्रीच मृत्यु पावला! अपार दुःखाने चन्द्रकान्त आपल्या बराबडे परत फिरला एव तेथे पांढरुनही आपल्या अमिनोतल प्रत्येक झाड पार सुकून गेलेलं त्याला दिसून आलं

यानंतर चन्द्रकान्तने फुललेली बी पेरले तरी ते उमडून घईनास झाले!

जापली ही गोष्ट सपडून वेताळ म्हणाला-“राजा देवकन्येला चन्द्रकान्तचा

राग का बर आला? चन्द्रकान्त रजा होणार म्हणून देवकन्येची त्याच्यावर खफा भर्जी लाकी कस मला नाही वाटत कंवल फूल तोडायला मनाई केली म्हणून ती चन्द्रकान्तला एकदम दारिद्र्य बसवू पहात होती? एका देवी त्याच्या भूमिकेतून पहाता, तिचं हे वागणं बरोबर वाटतं काय? असं करणं म्हणजे अन्याय व स्वार्थपरायणताच नव्हे का? या प्रश्नाच उत्तर माहीत असूनही तू दिल् नाहीस तर तुझ्या मस्तकाचे शतशे तुकडे होऊन पडतील”

यावर विक्रम म्हणाला- देवकन्येच्या वागण्यात द्वेष ही दिसत नाही, मग स्वार्थ-परायणताही दिसत नाही अज्ञ, कमन

खराब झालं अन् त्यात किडे पडले, त्यामुळे आता माझला होऊन राजाने जाहीर केले आहे की जी कोणी त्याची जखम बरी करील, त्याला राजा आपलं सर्व राज्य बक्षीस देईल

ही सारी ऐकून चन्द्रकान्त माबडलेच राजधानीला जायला निघाला राजाला भेटून तो म्हणाला- महाराज, ते खराब झाललं बी मला या ते पेरून रोपाळा फूल लागल्याबरोबर मी ते वापणाकडं पंऊन घईन जखमेच्या वेबनेपासून जापली सुटका करायची जबाबदारी असो माझी!”

राजाने ते खराब झालेलं बी चन्द्रकान्तच्या हवाली केले आपल्या बराबडेतच

आणि निवारणही मिळायची माराभार होती चन्द्रकान्तला असा फाटल्या अवस्थेत असल्या त्याला देवकान्तने दया वाचवली जन्म घ्याच सचलोपरी कल्याणच केल त्याच्या बद्दल्यात तिने केवळ पूजेसाठी फुलांचीच अपेक्षा ठेवली होती चन्द्रकान्तने मुसकाळीला ते मान्यही केलं होतं पण पुढे त्याच्याकडे जसवंत पैसे जमु लागला तसतसा त्याच्यात आढशीपणा आणि अपलपोटपणाही उत्पन्न होऊ लागला त्यामुळेच शतीवादींच कामकाज मजुरांवर सोंपवून तो वाचडोकर गप्पाटप्पा करण्यात वेळ घ्यायं वाढवू लागला अर्ध राज्य वेळकोट्यासाठी आपल्या उपकार-कर्त्या देवकान्तला एक फूल तोडायला त्याने मनाई केली, तिचा अपमान केला त्याच्यात स्वार्थ इतक्या पराकांटीला पोचला की आता स्वतःच राजा वनायक स्वप्न तो पाहू लागला असा स्वार्थी माणूस राजा झाला, तर केवळ आपल्या शासनाखालील

जनतेसाठीच नव्हे तर आपल्या शंजाराच्या राजासाठीही तो धोकादायक होऊ शकतो ना! चन्द्रकान्त राजवातीला पोचला तेव्हाच नेमका राजाचा मृत्यू घडण त्या तर केवळ योगयोगच होता आपल्या वैयक्तिक स्वार्थासाठी चन्द्रकान्तन ज्या क्षणे देव-कान्तचा अपमान केला, त्याच क्षणापासून त्याच्या शेतातल्या भाडा-सुडूपतालीच नव्हे, तर राजाची जखम बरी करण्याच्या फुलातली शक्तीही नाहीशी झाली! एका अयोग्य व्यक्तीला वर दिव्यानंतर आपल्याला आलत्या अस्मभावक स्वतःची चूक देवकान्तच्या लक्षात आली आणि तिने आपला दिलला वर परत घेतला, परंतु हे तिने कोणत्याही प्रकारच्या द्वेषामुळे केलं नव्हतं, घडलेल्या परिणामाला स्वतः चन्द्रकान्तच जबाबदार होता! अला तन्हेने राजाचा मोन-भग होताच ते प्रेत वेताळांसह अदृश्य होऊन पुन्हा त्याच आडाच्या फांदीवर जाऊन लटकू लागला!

वांदोबा पुरवणी-२५

महान् स्वप्नदर्शी भारत

भारताची अंतरचेतन कोणती?

अविश्वास व निष्क्रियतेच्या जज्जळानून भारतीय जनतेला बाहेर काढणं हे स्वामी विवेकानंद (१८६३-१९०२) यांच्या जीवनाचं ध्येय होते. त्या महान् योगी भट्टाने भारताच्या उद्धाराचं रहस्य स्वामीजींना जाणलं होतं. धर्म भट्टाने पारलौकिकता हे ते रहस्य आहे असे ते सांगत.

‘प्रत्येक व्यक्ती प्रमाण प्रत्येक राष्ट्राचे ही एक जीवन-तत्त्व असते. या प्रमुख स्थानांमोवती अन्य स्वतः-संकेत विहरत असतात नि शकटी त्या प्रमुख स्थानात विलीन होऊन एका अपूर्व एकतेची सांग देतात. आत्मकान्तराचे परंपरेने चालत आल्या पण-प्रदर्शक राष्ट्रीय सजीव तत्त्वाची जर एकाद्या देशाने वृत्त ठेवली नाही, तर त्या देशाचा सर्वनाश वरळ असतो. एकाद्या राष्ट्राचे जीवन-तत्त्व त्याच्या राजनैतिक शक्तीत असते. उदाहरणार्थ इंग्लंड दुसऱ्या एकाद्या राष्ट्राचे जीवन तत्त्व त्याच्या कलात्मक जीवनात असते. भारतात धर्म-तत्त्व प्रधान राहिले, राष्ट्रीय जीवनाच्या संपूर्ण मंगोत्ताना मुख्य सूर धर्मच राहिला.’

स्वामी विवेकानंदांच्या दृष्टीने धर्माचा अर्थ सत्यगोपन, कर्म-कांड नव्हे या महान् गुरुंचे हे तत्त्वज्ञान आपण कितपत समजतो हे आम्ही स्वतःला विचार ये

मुम्हाला माहीन आहे?

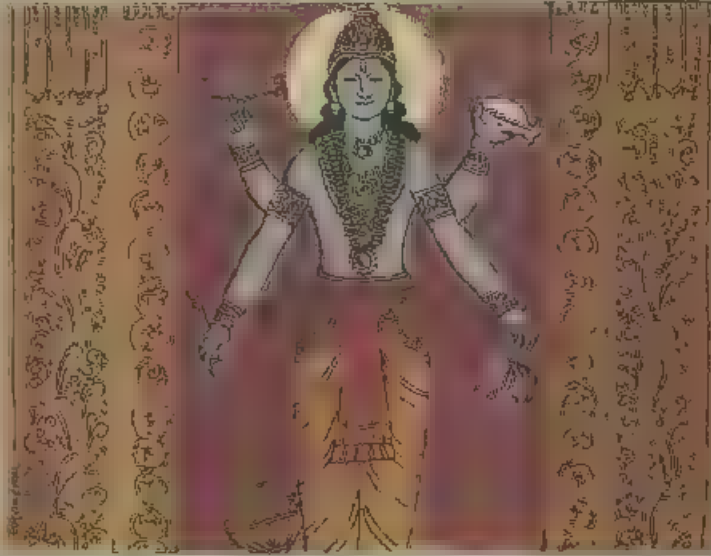
१. ज्याच्यामुळे प्राचीन भारतातील एका महान् सत्यादावरून बरीच माहिती मिळते तो विदेशी प्रवासी कोण?
२. ज्याच्याबद्दल त्याने इतकं हुम ज्वलित तो राजा कोणता?
३. या राजाची राजधानी कोणती?
४. जगातील सर्वात पहिले विमान उडाले ते किती उंच उडाले?
५. अवांताय सर्वात मोठा पक्षी कोणता?

[पान ३६ पन्ना]

विष्णू

ब्रह्मा विष्णू आणि महेश ही भारताच्या पुराणातील तीन प्रमुख देवते आहेत. वस्तुतः श्रेष्ठतम देवी शक्तीची ही तीन विभिन्न रूपे आहेत. सृष्टि, स्थिति आणि उदय ज्या शक्ती मुळ होतात तिची ही तीन बाह्य-रूपे आहेत.

देवतांमध्ये विष्णूचे वर्णन असा प्रकारे केले आहे. भरती, आकाश नि त्या पलीकडील अंतरिक्ष मंडळावर तोन पादल टाकून तो सर्वत्र व्यापून राहिल. जगात जेव्हा महान् कांतीची आवश्यकता असते, तेव्हा भगवान विष्णू अनेक रूपानी अवतार

घेतात. आज पर्यंत त्यांनी नऊ अवतार घेतलेले आहेत. राम आणि कृष्ण ही अल्प कोणी नाही प्रगल्भ विष्णूचे अवतार आहेत. इतरांचा अवतार अद्याप घेतलेला नव्हता. कान्हीचा अवतार घेऊन भगवान विष्णू मानवाच्या अज्ञानमूलक अंगाली स्वाभाव्याचा गर्भ करतील आणि जगातील आध्यात्मिक दृष्ट्या नागून मानव जातीची निर्मिती करतील.

विविध शिल्प नि चित्रात भगवान विष्णूचे रूप मोठे सुंदर अंकित कलेत वसले. मस्तकावर एक सुंदर मुकुट, वरच्या दोन हातात शंख आणि चक्र, नि खालच्या हाताने मश आणि पद्म धारण केलेले दिसते.

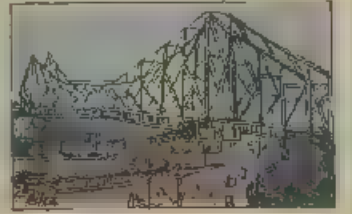
त्याच्या उजव्या बाजूला देवी लक्ष्मी आणि डाव्या बाजूला पुष्पी मृगज्जे भूदेवी अंकित दिसते. काही दुसऱ्या प्रकारची चित्रे ही दिसतात, ज्यात कधी भगवान विष्णू अष्टबायी दिसतात. तर कधी बायले वाहत गरुडावर स्वार झालेले!

त्याच्या अनेक नावांरकी काही नावे आहेत. अनंत, वैकुण्ठेश्वर, वैकुण्ठेश्वर, केशव, अक्षय, माधव, पीताम्बर, जनादेन, विश्वेश्वर, दामोदर, चतुर्भुज, मुकुन्द, मुरारी, नारायण, नमनाभ, हरि आणि यज्ञेश्वर.

चांदोबाच्या बातम्या

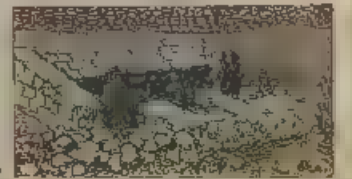
बहिष्कांची नवरी

काही विविध असे सांगतात की पर कनकता महानगरीतील गडबडीचे प्रमाण असेच वाढत गेले. तर आधी काही वर्षांनी गोकडो-हजारो लोक निर्यात बंदी होऊन जातील ते रूपे ही हाकी निदान घाबरेले लोकांची श्रवण-शक्ति असाट्याने शीघ्र होत जाईल. भारतातील बहुसंख्य कनकता सर्वाधिक कोन्हाहूनपूर्ण महूर आहे. लोकांच्या सर्वाधिक वाढण, बाह्यचे कार्यकर्ते आणि तहान-मोठ्या कारखान्यातून निघणारे ध्वनि-या स्वामी मत्स्याही ध्वन्याचे दिले पाहिजेत?

नूप जूनी विहोर

जगातील प्रसिद्ध जूनी विहोर आहे. तुर्कस्थानातील पण अलीकडे इराकल मध्ये सापडलेली एक विहोर तुर्कस्थानातील विहोरीतून जूनी आहे. ती ८००० वर्षांपूर्वीची असावी असा अंदाज आहे. ही पाचव्या शतकातील विहोर आहे आणि यावरून असे असाते असे की प्राचीन काळातील लोकांना मत्स्याध्याने खूप चांगले ज्ञान कास होते.

साहित्य सोनियाच्या खाणी

१. रीतिरुद्ध हा काव्यनिरुद्ध कथा पावाच्या जवळपास सत्य जेवनातील एक माणूस वावरत असतो तो कोण?
२. एका सुप्रसिद्ध लेखकाने 'याका वर कादंबरी लिहिले, तो छळक कोण' नि त्या कादंबरीचे नाव काय?
३. 'याच लेखकाने लिहिलेल्या असलेल्या कादंबरी कोणत्या?'
४. 'याच इनाथ टांगोर याच्या 'गोलांमधील' या जपानीतून इथलीत कोणी अनुवाद केला?
५. या इथलीत मस्करीगाला प्रस्तावना कोणी लिहिली?
६. 'एकाशनाच्या पहिल्याच वर्षात गिलांमधील' या इथलीत मस्करीगाला 'किती वेळा पुनर्मुद्रण झाले'?

मुद्दाला माहीत आहे?

१. जीने प्रवासा काव्यज्ञान
२. विक्रमादित्य
३. लज्जतिली
४. १९०३ मध्ये राहण वंशुनी ८ ते १२ कुटुंबांना कसे होते भारी सेकंडांसाठी
५. उत्तर आफ्रिकेतील झुलूम

साहित्य

१. स्कॉटलंडचा रॉब राय
२. सर वॉल्टर स्कॉट (१७७१ ते १८३२) कादंबरीचे नाव 'यादे' रॉब राय
३. 'आयवॉन्टो', 'द टॉलिस यॅन', 'द लिजेंड ऑफ मायूज' इत्यादी
४. हबल कबीने
५. इरिगु. बी यीट्स
६. मार्च १९९१ ते डिसेंबर १९९३ पर्यंत तेरा वेळा पुनर्मुद्रण

श्री रामकृष्ण परमहंस

(६)

ब्रह्म समाजाचे संस्थापक श्री नारायणचंद्र सेन एक महापुरुष होते एक दिवशी श्रीरामकृष्ण त्यांच्या घरी गेले आणि त्यांना समग्र अर्थाने ज्ञान प्राप्त झाले. केंद्रबिंदू व त्यांच्या आत्म-पासच्या जाकांवर श्रीरामकृष्णांनी श्रीगुरुदेव रूप पाहिले.

श्रीरामकृष्ण भजन गात असताना त्यांच्या बरोबर निरपेक्ष भक्त्याचा भेटाचा असे ते वृक्ष लावण आणल्या मोठ्यानी पहावे अशी श्रीरामकृष्णांनी हक्का होती. एके दिवशी श्रीरामकृष्ण वृक्ष लावून भजन गात असताना त्यांच्या हातातून दिवाले श्रीराम-कृष्ण मोठ्या लक्ष्म्याने हे वृक्ष बरोबर वेळ पहात राहिले.

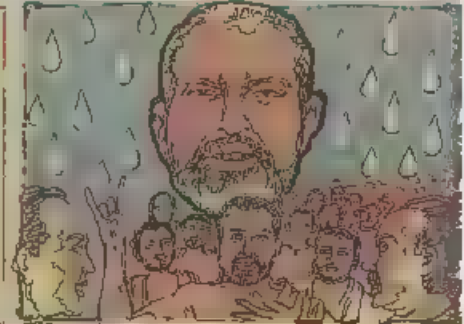

१८८० च्या सुरुवातीस महाराष्ट्र तेंकर जिवेकामस्त भूषण पाले झाले श्रीरामकृष्णांकडे आले त्यांना पाहून श्रीरामकृष्णांनी 'हो' अ १९६ मला मरणाच्याच मरणा प्रथम जोडे मध्ये होते त्यांना असे ही वाटून सले हो हा भट्टाकर लक्ष्मण वेदा तर मरले! मग त १९६ या शासनमंडळ महापुरुषाबाबतचे त्यांचे आकाशगिरी साहचर भेजे.

हळू हळू तरुंदनाथाना बालन को त्यांचे शुद्धवरीय येम वृद्ध होत वानवे आले इतिहासाचा मज्जनवर आदल्या कुटुंबाच्या बालन-प्राण्याची जबाबदारी त्यांच्यावर बळत पडले त्यांनी श्रीरामकृष्णाला त्रितो कैला को बांधक साहज देण्यासाठी त्यांना काला मारलेला श्रमका करणारी ते काम स्वतःच करणार्या त्यांना सुल्ला दिला तरांपी तरुंदनाथाने काही मातेकडे धनारिजशी ज्ञानाची मागणी केली

श्रीरामकृष्ण लाकाल खूप प्रसिद्ध ज्ञाने वा प्रहृष्ट नी मर्यादाच साधेपणा आणि दिव्य बाणी यांनी जनेकांच्या अंगुष्ठांम सवे बळण लावले यांना पाहण्यासाठी लोक नहुमी र्दी करीत ये जेथे जाल तेथे त्यांची प्रकट-मंडळी बहुसंख्येने जमत

त्या काळीच महान सभास-सुखी व शिखरातुज्ज ईश्वराचंद्र विद्यासागर यांना श्रीरामकृष्ण सेटले त्यांना काही तटी विचारले- 'ज्ञान उल्लेख करणारा बाणूय कधी दौलती का' ते म्हणाले- 'कुनसोस मध बाळगाय भगो वीज वेळ मध्य मसली खरी पण वेदशास्त्र मध छानन होला की पुढा गुंडावर कळ जायती

सन १८८५ मध्ये श्रीरामकृष्ण बाळगाच्या व्यथेने आजारी पडले डॉक्टरानी सल्ला दिला की त्यांनी शास्त बोलू नये नि सभाधि अवस्थेत जाऊ नये पण या दोन्ही कांष्टी तक्क नव्हत्या कोणी प्रश्न विचारला म्हणजे त्याने उत्तर द्यायलाच लाग त्याच्या पवित्र आत्म्याला भक्तिपूर्वक परमेश्वराने स्मरण करणारा सस धि अवस्थेत जायचे लागे

त्या काळीच जनेक प्रसिद्ध मंडळ श्रीरामकृष्णांना घटत जमल त्यापकी देवेन्द्रनाथ ट गोर विजयकृष्ण गंतवामी आणि रुकाई देवाचें नी काष्ट होत नाटककार गिराशचंद्र घोष त्यांचे शिष्य बनले श्रीरामकृष्ण त्यांचे नाटक पाहून श्यामीय होय पल्लाकारांचा आशीर्वाद देत असत

श्रीरामकृष्णांची सखेत फारच विथळी नव्हा कनकपाना-जदटीस काशीपुर उद्योगाल त्यांना मज्जात यावे व तेथे उपचार मुक झाले म्हैरहाल सरकार यांच्यासारख्या विद्यार्थ डॉक्टरांनी औषधोपचार कल तरी त्यांची प्रकृति दृष्टतल्लच चालली एक दिवशी श्रीरामकृष्णांना तरुंदनाथाना अपन्याजवळ मानवने व त्या नकल जिथ्याला आजल्या सव बंदभूत भक्ति प्रदान करून ते त्यांच्याकडे पाहू लागले

श्रीरामकृष्ण परमहंस १६ ऑगस्ट १८८६ रोजी निधन पावले त्या विदर्भी संव्यासाळी त्यांचा कविवर देह काशीपुर घाटावर चितेकर ठेवण्यात आला आणि जगिन-संस्कार करण्यात आला अशा रीतीने एका महान् वास्तविक पुण्याची जीवत-लीला संपादित झाली त्यांच्या मृत्यूनंतर तर त्यांचा तपस्व लोकांवर अधिकच दिवू लागला

श्रीरामकृष्णाची पत्नी पुण्य साता शिरसाटेकीचे दशेंत काळज आता त्या स्वर्गीय महापुरुषाचे भक्त आवडत न्हीऊ लागले भक्त त्यांच्याजवळ जावे म्हणजे लहान मुलांना आपल्या आई-जवळ जे प्रेम लागते ते त्यांना माता आरदावेकीच्या व भिन्नात मिळू लागले

आपल्या गरूकतून विस्वावर्त्यक मित्रालेखा शक्तीच्या आठरा मरेंद्व मागता खूपच प्रथान केमी ज जि मता मे शिषकानंद या नावाने प्रसिद्ध जात त्यांनी आपले वार श्रीराम-कृष्ण यांच्या उपदेशांचा संशोधनाचा प्रश्न केला श्रीरामकृष्णांचे उपदेश मानवजातीला नित्य स्फूर्ति देत राहतील (समाप्त)

धर्मेंद्राने घेतलेली परीक्षा

गंगानगर गावात धर्मेंद्र नावाचा एक श्रीमंत माणूस रहात असें तसा तो सुप्रसिद्ध होता त्याचा मुलगा विशाल रूपगुणसंपन्न होता आता विशाल लग्न करण्यासारखा युवक झाला म्हणून धर्मेंद्राने एकाद्या सुयोग्य रूपवती निगुणी भुलीचे स्थळ शोषायला सुचवात केली

त्याच गावात धर्मेंद्राचा एक मित्र होता त्रिलोक तो आपल्या घरी हातमागावर जरीच्या सादधा बिणी नि आसपासच्या गावी जाऊन विक्री. श्रीमंत लोकच या जरीच्या सादधा खरेदी करीत असेत यामुळे त्रिलोकला अनेक श्रीमंत लोकांची चांगली मांडुती होती

एक दिवशी त्रिलोक धर्मेंद्राला म्हणाला- 'विशालसाठी तू मुलगी शाधता आहेस असं कळक मला' सोलापुरातल्या राया तन्हाची मुलगी कमला मोठ सुरुल आहे

तसेच लक्ष्मिपूरच्या विवेकवराची मुलगी सगिना पण फेर सुंदर आहे तू विशालसह एकदा त्याच्याकडे जाऊन दोन्ही मुली पाहून या दावींच्या पैकी कोण ही एकीला तू पसल कलस को तुला छान मुन मिळालाच समज गमानव नि विदवेववर दोघ ही गवीन बबब जोडण्यासाठी पुण्यासारखेच घरदाज नि श्रीमंत आजेत'

त्रिलोकचय सांगण्यावरून धर्मेंद्र आपल्या मुलासह दोन्ही गावी गला आणि कमला नि सगिना या दोघींना पाहून आला दापो पण एकांतून एन सग्न होतवा म्हणून विशालस दोघी पैकी कोणा एकीची निवड करण्याची जबाबदारी आपल्या वडिलावर सोपवली दापो पैकी एकीला आपली सून म्हणून निवडण धर्मेंद्राला ही मोठ कठिण होऊन बगल! तो त्रिलोकला म्हणाला- 'त्रिलोक, सुतची

निवड करण ही एक समस्या झाली आहे बघ कमला नि सरिता दोघी ही फार सुंदर आहेत पण शारीरिक सौंदर्य नेहमी टिकणारं थोडकं आहे? मला असं वाटतं की आपण दोघींची परीक्षा करू या या काही मुला तुम्ही मदत पाहिले

त्रिलोक मंदस्मित करीत म्हणाला- 'घर्माच्या म्हणून तू खूप प्रसिद्ध आहेस तुझ्या सारख्या मित्राला काही मदत करण्याची संधि मला भाग्याने मिळत आहे बोल, मी काय करू?'

त्रिलोकने काय करावं हे घर्मेच्याने थोड्या समजावून पागिंतल घर्मेच्याच्या सूचनेनुसार नवीन प्रकारच्या जरीच्या साड्या घेऊन

प्रथम त्रिलोक सीतापुरला गेला त्रिलोकला पाहून कमला म्हणाली- 'नवीन साड्या आणत्या असल्या तर दाखवा पाहू!

त्रिलोक साड्याच गाठोड ताली उतरवून उघडत ति म्हणाला- नवीन साड्या तयार झाल्या की प्रथम मी दपच यलो ना बेटा!' मग त्रिलोक एक एक साडी दाखवायला सुरुवात केली

नवीन साड्या घेऊन कमला खूश झाली त्रिलोकने एक साडी कमलाच्या हाती देत म्हटलं- "बेटा, ही साडी फार छान आहे हिचा जर फार उत्तम आहे तू ही साडी नेसलीस म्हणजे मग माझ म्हणणं गिरेस तुला!

साडी हातात घेत कमला म्हणाली- 'यावेळी पोलक्याच कापड आणायला तुम्ही विसरला वाटत! नाही तर साडी घरोबर पोलक्याच कापड ही चतल असत मो!'

डोक लाजवाळ त्रिलोक म्हणाला- "खरब मुळी, ते कापड मागावर आहे ८-१० दिवसात ते मी घेऊन येईन' साडीचे पैसे घेऊन त्रिलोक घट लक्ष्म-पुरला पोचला

तिथ विद्वेश्वरची मुलगी सरिता 'हला पण त्रिलोकने आणल्या जरीच्या सड्या खूप आवडल्या त्रिलोकने एक छान साडी

सरिताच्या हाती देत म्हटलं- या साडीचा योग्य पोलक्याच कापड मी तुझी आठ-वड्यात घेऊन घईत ते कापड मागावर आहे दुमरीकडून काढून खरेदी करण्याच्या पदात पडू नकास'

सरिता साडीची किंमत देऊन टाकली त्रिलोक आपल्या गादी परत आला दोन आठवड्यां नंतर घर्मेच्याच्या सूचनेनुसार कमला नि सरिता यांना विकल्या साड्यांच्या अनुरूप पोलक्यांचे कापड घेऊन त्रिलोक पुन्हा निघाला

प्रथम कमलाकड जाऊन त्रिलोक म्हणाला- बेटा तुझ्या तबीत साडीवर लाभल अस संकस पोलक्याच कापड आणलं आहे आज घेहा बर!

पण कमला म्हणाली- "काका आला त्याची अडर त ही मी बाजारातून योग्य ने नापर खरेदी केन आहे

'ठीक आहे मग मग मी जाता' अस म्हणून त्रिलोक लक्ष्मपुरला पोचला लांबूनच त्याला पाहून सरिता म्हणाली- 'पोलक्याच कापड आज घेऊन आलात वाटत!

'हाय बेटा घेऊन तर आलाय, तरा उगीच झाला तू दुमरीकडून काढून तर कापड काढी केले नाहीस' त्रिलोकने विचारले

सरिता हसत म्हणाली- 'तुम्ही अगदी विसरभोळ कापड व्यापारी आहात काका! जी साडी तुम्ही मला दिलीत, तिच्यात पोलक्याच कापड ही ठवलेलं होत मी साडी उलगडली तेव्हा ते खाली पडले पांढरा, दाखवते तुम्हाला जल म्हणत ते घरात गेली आणि ते कापड घेऊन आली मग सरिता विचारले- या कापडाची किंमत किती काका? मी देऊन टाकत तुम्हाला'

'ह आला म्हणतार झालीय! विसरता असक शेवटी! हपत त्रिलोक म्हणाला नि पोलक्याच्या कापडाचे पैसे घेऊन घरी परतला

ना पथम वसन्तकळ गला आणि कमला
ति सरिता यांच्याकड जे वडल ते सार
त्याला सांगितलं

सगळ एकच धमन्त्र मंद दिशत कराल
म्हणाला झाल यापली समस्या मूळी
नर' कोणाला आपली सून करावी ह
समजलं आता' बांगला मुहने पाहून आता
प्राणणी घालू या"

विचोक्तन आनवर्षीत विचारल "माझ्या
लक्षान नही आल कोणाला तुझी सून
बनवण र ज हेम तू?"

वसन्तम घडत बंला- मी सांगितल्या
प्रमाणे तू कमळ नि सरिता यांना साडया
दिल्यास न?

हाय मी साडयाची तारीफ कराल
उत्तमीनम साडया त्या दोघांना दिल्या।'
त्रिलोकने उत्तर दिले

"त्या दोन्ही साडयांच्या पोटात अनेकप
पोलक्यांच कापड ही आपण दिलेलं होत
हे तुझ्या लक्षात आहे न?" वसन्ताने
विचारले,

एक सणभर नपापुन विचोक्त म्हणाला
'ह आता लक्षान आल' तुझी हाणारी
सून सांगताच न"

हाय विलोक्त बागेवर अद्वान केलास
तू सरिता मध्य ओ प्रमाणिकपण आहे
तरी कमलान नाही. कमलान ही साड्यात
लपविलेलं पोलक्याचं कापड पाहिलं पण
ते लपवून ठवून सर्पण तुला सांगितल की
पोलक्याच कापड दिन बाजारात खरेदी
केल' हा लहानग्याने बाकीतच माणसाचा
मधसाव कळतो पर कमलान दिलेल्या
पोलक्याच्या कापडाची किमंत मारा मी
तुला देऊन टाकतो धमन्त्र म्हणाला

तू पैसे दिलस तरी मी थोडाच
व्य दला कमलोय' तुझ्या मूळामाठी याय
वयच्या साधासाठी मी पाडी मजत केल
अस समज एवढा संतोष मला मिळू दे
तेवढंच मला पुरे झाल' त्रिलोक
वसन्त्राला म्हणाला.

मानतर वसन्तबा मूलगा नि सरिता
यांचा विवाह याठामाटान याजरा झाला

वीर हनुमान

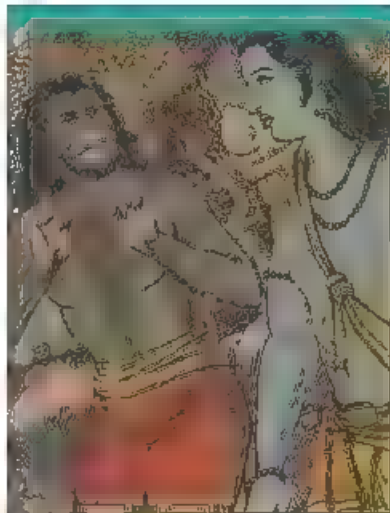
वाली अजून गनप्राण झाला नव्हता,
त्याने दोळं उघडून व्हंकडं पाहिलं.
आपल्या मुलाजवळ उभा असलेला सुप्रीव
त्याला दिसला आली सुप्रीवाला म्हणाला

"मी तुला आपल्या राज्यातून हाकलून
दिले, तुझ्या पत्नीचे अपहरण केलं-यात मला
दावी ठरवू नकोच. भावाभावात वाटून
राज्य मुक्ताचा जगमोग घेणे माझ्या नशिबी
नव्हते म्हणून मी वृद्धभट्ट झालो. आता मी
प्राण सांठून आहे तू बालराज राखा हो
माझा अंतिम इच्छा अमलात आणणं कठीण
असलं, तरी मी अवश्य पुरी कर अंगद मला
अगल्या प्राणगृह प्रिय आहे, तू त्याला ही
आपल्या मुलाचे समज त्याच पाळत-वीवण

कण्यात कोणतीही कसर ठेवू नकोस
माला काढून घेतली

तुझ्याशिवाय त्याच असं काणी नाही अशा
तो तुझ्याच सारखा पराक्रमी आहे सर्व
कामात तुला मदत करीज सुप्रीवची मुलगी
आणि माझी पत्नी म्हणून राहिलेली तारा
मोठी वृद्धिमान आहे बरे घातकली सकट
तिला अगादच समजतात म्हणून तो
सामेल आश्रमाणे तू काय करीत रहा,
अगत्या तुझ्या विवाहाचा बोंका राहील
देवेन्द्राकडून मिळालेली ही कांचनमाळा मी
तुला देतो ती माझ्यापाशी असताना मी जर
मेलो, तर ती तेजहून होऊन जाईल; म्हणून
ताबडतोब तू ही आपल्या ताब्यात घे."

बाकीच बोलणं सुप्रीवाने वितयपूर्वक
ऐकून घेतलं नि त्याच्या राज्यातील कांचन-
माला काढून घेतली

गानवर रानाने अनदाका आणि त्या जवळ वीळवले आणि त्याला हितोपदेश दिला 'तू माझ्यावर जस प्रेम केलस तसच मुन्नीबाबवर ही कर मुन्नीबाब्या शत्रूता सामिल होऊ तकास मुन्नीबाब त्या न काम कर वला न गण ते खलू नभित-तुल्य कर कोणासो फार मेची ठरण अथवा मन्त्रिच मेची न कोण दाही चकारा आहे असा म्हणून बाल्या प्रण मांडल सब वावर आरडाओरड कडून रडू लागले आलीचे महान् क ये न समज लागला

गोकुल नावाच्या मधुर्विरोधर वल्लभ भवन १५ वर्ष युद्ध केले नि शत्रूचा मारला

वध केला वाली दिवस होता तोपर्यंत शत्रूला कमळा ही धोका लढवला

आपल्या पत्नीस मरण करत तारा खूप रडली वालीच्या वक्ष स्थळीत घसकला बाण तिन बाहेर काढला ताराच्या मारण्यावरून अगदीत खालीला नमस्कार केला ताराची व्यथा पाहून वालीचा वध वरविश्वावावर मुन्नीबाबला वृत्त राजल होळ्यात आमचे आयुष्य तो रामाजवळ आला

मुन्नीबाब रामाला म्हणाला- "हे रामा तू दिलेल वचन पाळलेच नि वालीचा वध केलास. मला रज्य मिळवून दिलस पण माझी आत्मा जितून बहणाची वृत्ता न ही मारा आणि सर्व वानर रडून आहेत मला हे रज्य वरून काय करायचय? प्रथम वालीत मला फार खान दिला म्हणून तो मरान अशा मी इच्छा केली पण आता वालीच्या मृत्यूनंतर मी पहलात पा घा असाच मजून आहे मी आपले सर्वस्व जिवन कष्टमक पदेनावर घालवले असून तर ते वर कोले असून आता मज-वृत्त ही नवीन शाक्या वालीम मला निवून शह दिले होत मी तर त्या स प्रण वचन पाळवून अधिक पार्श्व दुसरा कण असले अना मी यवराज शाक्याप्रथम ही न ही मज नाश करीत आहे मी पण वालीच्या

जिवन बराच आनंदकाळ संक्षण करावी म्हणून नाचता गाव करणय व काम दातार कामांत

र माकड पाहून नारा रडून रडून म्हणाले- 'या वाषात माझा पति वालीचा तू वध केलेस त्याच वाषात मला ही वाली वरोधर पाठव मी जवळ नवल तर वाली मज्जात कसा गहल? मोतच्या विरहान तू मला दुखी आहस तसाच तो स्वर्गात माझ्या विरहाने दुखी गहिल तू जर मला हा मारलेस तर वलीच्या वध अहल काणे तुला दोष देणार नाही'

नाराच हे आक्षेप पकून तिचे सान्त्वन करीत राम म्हणला- 'तू एक वीर पति आहस अशी दुखान वधाकुळ होऊ नकास

वाली जिवत असनाता तू जवळ सुखी होतोस तदर्थ आता ही सुखी रानशांत तुझा घल्ला अगद मुन्नीबाब नवल

मग राम वानरांना म्हणाला- 'मित्र तो तुम्ही किती हे रडमान तुम्ही त्यापुढे मृत व्यक्तीचे काही कल्याण देणार नाही अगच वर्षे वेळ का दवडता? वालीला उत्तम मान प्राप्त व्हावी घाताही आपल जे कर्तव्य आहे ते घाता आपण करू या'

दुसऱ्यामार्गेन बुडलल्या मुन्नीबाबाला लक्ष्मण म्हणाला- 'मुन्नीबाब वालीचा वधून संस्कार केला पाहिजे घाताही अवश्यच मी वाळवेली लाकडे व चंदन जवा कर अगदीचे सात्वत कर नि मन पित्याच्या चिंतिला असो देण्यासाठी त्याला तयार कर

इस पुत्र पुत्र कथितान्तर अथ आसवायने आहे असा रहस्य बसलास तर काम कसे बालेस? अगदा करवी फुले कापडे, लुप, सेन सुवाची धव्ये इत्यादि साहित्य भागवून घे एक पालखी पण लागेज, बालीचे मृत शरीर वाहून नेण्यासाठी सर्व वानर तयार राहू देत

सार पालखी आणण्यासाठी ताबडतोब किष्किवेली गेला नि पालखी भडून आला सुधीर आणि अंगद दोघांनी मिळून बालीचा मन देह उचलला नि पालखीत ठेवला सुधीराने बालीच्या देहावर फुले बाहिरी आणि प्रेत-यात्रेच्या वाटे वर वानरांनी फुले विखरत जावे अशी सूचना त्यांना दिली.

मृत देहा बरोबर अंगद आणि लार दुर्याट नातेवाईक व स्त्रिया चालू लागल्या एका नदीच्या किनाऱ्यावरील वाळवंटात चित रक्षण्यात आली नंतर दाहकर्म पूर्ण करण्यात आले नि पाण्याचा अर्थ देव ए आला रामाने वानरांच्या मदतीत सर्व क्रिया-कर्म विधिवत संपन्न केले.

सुधीराने स्नान केले आणि जोत्या कपड्यांतून राम व लक्ष्मणापाशी आला सर्व वानर मळब उभे राहिले तेव्हा हनुमान रामाला म्हणाला 'हे राम तुमच्या कपडे सुधीराला राज्य मिळाले आता तुम्ही आज्ञा दिली की त्याला किष्किवेली जाऊन अनंत काम केले पाहिजेत विधिवत राज्याभिषेक झाल्यावर तो राजा बनल म्हणजे तुमचा यययोभ्य सन्मान करेल म्हणून भागची तुम्हाला अशी विनंती आहे की तुम्ही आपल्या सह चलावे सुधीरचा राज्याभिषेक करावा नि आम्हा वानरांना सहुष्ट करावे'

यावर राम म्हणाला- 'हे हनुमान, मी आपल्या पित्याच्या आज्ञेनुसार खोदा वर्षांचा वनवास भोगीत आहे म्हणून मी एकाद्या नगरीत प्रवेश करण मला इष्ट नाही म्हणून तुम्हीच सर्वजण मिळून सुधीरचा राज्याभिषेक करा आणि अगदाला युवराज बनवा खावण भविना मुरु हात

मुदीव वालीच्या अत पुरातन परत मंदिरांत वानरांनी राज्याभिषेक साठी आवश्यक सर्व सामग्री जमवली सोऱ्याचा केशीदा क इल्ले हत दान की आ अन्त प्रकारची रत्न निरतिनाळी बाय ओषधि जमवतिल फुल वंदन अक्षया केशर मय तूप, व्हो इत्यादि राब वस्तु त्यार ठवत्या म्वाघ्नचर्चावस्तुन इतनिचनी पारकाण सुग्रीवासाठी आणण्यात आली

बाह्यांगाली अग्नि प्रज्वलित करुन अग्नि-पूजा केली व लक्ष वंदन विधि अनुसार सुग्रीवाचा राज्याभिषेक करण्यात आला गज गवाक्ष, गवय शरभ, गजमादन, मंद द्विविद, हनुमान, जक्षधत, तळ इत्यादींनी नृत्य-कणवातुन पाणी आणल आणि सुग्रीवाला अभिषेक केला

रामाच्या आनंतार सुग्रीवान अगदाचा मुबराज म्हणून अभिषेक केला वानरांनी याबद्दल सुग्रीवाचे खूप प्रसन्न केली मग वानरांनी एक उत्सव साजरा केला,

एवढे झाल्यावर सुग्रीव रामाला घटला नि सर्व समानार कथन केला शेवटी तो रामाच्या म्हणाला मित्रा राज्यकार माराचे काम नोट बाळू कळन देऊन मी तुमचा कामासाठी निघन हे पानसाळ्याने दिवस सपुन जाऊ देत तत्तर लक्ष मी मोतच्या दोघाच जाहेर पळोन " ननर ना

राजधानीत परत आल आणि आपली पत्नी रूपा हिच्या सह आनंदान राहू लागला

राम-लक्ष्मण पाकसाळ्यात नित्ये राहणार होते ते स्थान प्रज्वण पर्वतावर हात हा प्रदेश फार रमणीय होता अदळच कमल-गुण्यांनी भरलेल एक सरोवर होत त्याच्या गफेच प्रवेशद्वार नैऋत्य दिशेत होत, त्यामुळे पावसाचे तुषार भात येत ननत पुर्वेकडून यणारे पड शारे भात प्रदेश करू शकत नसत समोरच एक नुदर मैदान होत जवळून एक नदी बहाल होती किरिकसा वस्तु अथळच होती त्यामुळे

राज्य, नीतीळ उत्साह व अथ नसारन त्या ममल वाछाचे मूर गुफेत स्फट एकू वत

असा सुपर ठिकाणी रहात असताया एकीकड राम सीतेच्या विरहान बुली असे तर दुसरी कड त्याला मशी आसा होती की राजणाचा वध करणाच्या कामी सुग्रीव जगावत्याला खूप उपयोगी पडले राम बरड कृत्ती नाट पाहु लागला हळू हळू पानसाळ्याचे दिवस एक एक करीत एकदाचे सपळे

आता पाऊल पांजल हनुमानाला नाटल सुग्रीव रामाच काम पूर्णपणे विसरून गला आहे सुग्रीवान राज्यकारभाराची सारी कामे आपल्या मळ्यांना वाटून दिली

आणि स्वत माय अंत पुरात नोग-विला सात मन होऊन राहिला

हनुमान ह सर्व पहात होता म्हणून सुग्रीवाक जाऊन तो म्हणाला-"तुम्हा राज्य मिळालं, राजवैभव मिळालं" आता मित्रधर्म विसरू नकोस मी जबाबदारी तुम्हा पार पाडनी पाहिजे जापली काही काये राहिली तरी हरकत नाही, मित्राच काम अवश्य झाल पाहिजे, रामाच्या सीतेच्यो शोधून काढण्याचें काम आपल्याका केतच पाहिजे पर म्हणजे बाता पर्यंत हे काय शुरू होऊन जायला हवं होत राम चांगला माणूस आहे, म्हणून सर्व काही सहन करील नाहिल. सीतेचा वाध करण्या-

आहे आला फार महिन पालन पडत राहोत म्हणून हे पदवन पड करण्यासाठी योग्य नाहीत, तुम्ही सर्व जण निष्कपका ना मी लक्षणासह इथच राहीन ही गुफा आम्हाला राहण्यासाठी फार छान आहे अन्तच पाणी साहे कवल पुष्पे माहेत कतिपय महिना मुरू झाला म्हणजे आपण रावणाच्या म्वाचा प्रयत्न करू या "

अशा प्रकारे रामाची आज्ञा मिळाम्यानर सुग्रीव किरिकवेळा झाला सर्व वानर दयाच्या रात नगरीत पांचले इनेक वानर प्रमुख सुग्रीवाच्या दर्शनासाठी आल त्यांच्याशी सल्ला-मसलत करून त्या राचे शांतवन करण्यासाठी सुग्रीव थोळीच्या वत पुरात माला

साठी आता काही लोकांना पाठवण आवश्यक आहे."

सुरीवाला हनुमानाचं म्हणण पटलं. त्यानं भीकला मोलवलं नि तर्बे वानर सैनिकांना एकत्र करण्याची आज्ञा दिली. त्याने असे ही जाहिर केले की पंधरा दिवसांच्या आत जे वानर किष्किमेला पोचणार नाहीत, त्यांना मृत्यु-दंडाची शिक्षा दिली जाईल.

याच काळात पावसाळा संपला तरी सुरीव न आपल्याकडून रामाला वाईट वाटू लागले तो लक्ष्मणाला म्हणाला - 'शरद ऋतु सुरू होताना सीतेला सोडून काढायचं वचन सुरीवानं आपल्याला दिलेलं होय पण कोणतं काम शास्त्रावर आता तो ते सगळं दिसवलेला दिसतोय! माझ्या बाणाने तर तो बापाळ होऊ शकितो नाही? तु त्याच्याकड जा नि त्याला सांग की मी रागावलो आहे काहीच्या वारेन मी म्हाला ही पाठवू शकतो म्हणून मला वाटतं तर मी त्याचा

ही बंध करू शकतो. तु हे सगळं सुरीवाला आऊन साय. होय, पण तुला जस योग्य वाटेल तसंच सांग."

लक्ष्मणाला ही सुरीवालाचा राग आला. "बा सुरीवाला राज्य कुसं मिळालं हे विसरला वाटतं तो! बा राज्यापासून आता त्याला सुल मिळणार नाही मी आता आऊन सुरीवाला बंध करतो अंधाच्या पंढरीन मी सीतेचा शोध करीन. असं म्हणून लक्ष्मण रागात निघाला त्याला पांथवीत राव म्हणाला - 'लक्ष्मण, असं नको करस सुरीवाची व आपली मैत्री विसरू नकोस शांतपणे सुरीवाशी बोल. त्यानं विलंब जरूर केला आहे पण आपल्यावर अत्याचार तर काही केलेला नाही! कदाचित राज्याकारभाराच्या कामात फार गुंतून पडला असेल किंवा त्याची जय काही बदलण वसण्याची माकपला आहे तो समजून च तू त्याला खेजला की जेणेन तो मित्रकार्यात हो निघेल असं मला वाटतं!

कामेशचा राग

कामेशचा स्वभाव चिडका हाता वारीक

गारीच गोष्टींवरूनही तो अस्वस्थ होई. त्यावेळी नकलेच त्याचे स्मरण होतं त्याची वायको शान्ति अगदी पहिल्याच जन्मा सासरी आली तेव्हा सवाई तिला मुदबले की बरत प्रवेश करताना प्रथम उजवा पाय आत ठेव पण चुकून, नीट लक्षात न आल्यान नित प्रथम डावा पाय पुढे केला

ते गृहाचाच कामेश रागावला व नूतन वेषाचा हात धरून निळा माग खचत तो ओरडला - 'इतके लोक सांगताहेत, एकू यच नाही? प्रथम उजवा पाय आत ठेव'

त्याच क्षण शांतीनं भोळसल की आपला नवरा चणकाच राबोट आहे संतर घरातल्या सर्व लोकांना आणि ताट-वाळघाता पोच आलसल निळा दिसल तेव्हा नांदवतीच हा आपल्याच नवराजीचा प्रताप आहे हे तिच्या लक्षात आल

एक दिवशी शिनीवरील डोंग न्याहाळून

पहान भसताना शांतीची राक्षस तिला म्हणाला मुली, घरात जव्हा जव्हा भाजो-आमटी बरोबर झाली नाही तेव्हा तेव्हा मृत्यूचा नवऱ्याने ताट-वाळघात भिरकावून दिल्या जावेत त्यावेळी पडलले डोंग बरे!

ते ऐकून सद्दा वर्षाची तिची नवद जोरजोराने टाळघा पिटून हुसली

परंतु शांतीला मुळीच हसू आल नाही आपल्या नखत्याला इतका राग का यती हेच तिला कळत एकदा एकांततात तिन त्याला याबद्दल विचारतंही पण नुसतंच हसून त्याने उत्तर देणं टाळले

शांति जांगलीच वृक्षार होती. आपल्या नवऱ्याचा स्वभाव सुधारण्यासाठी काही उपाय सोडून काढायचे तिने ठरवले. आपला नवरा आपल्याला अजून भोळी-मावडी बाबळट समजतो आहे, तेव्हा त्याची ही

मनमून तपाच काही दिवस कामेस उभाच
असे तिला वाटले

राग आला की कामेस एकदम कडकपणे
काहीही बोलत असे त्याच्या गळ्याचा
अगडार घडून त्याचा राग घालवावा असा
तिन निश्चय केला

एके दिवशी रागान चेतना लाल वळतच
कामेस वाहून कुठूनसा घरी आला.
आपला राग शांतोवर काढत ती तिच्यावा
ओरडला- 'बरकन चार गित घालून ताट
आण माझ खाऊन लवकर ओडून
खायचय मला तिथे!

चेहऱ्यावरचा भोळा भाव कायम ठवत,
खरोखरीच माजून आताची चार गित
ताटत घालून घडून वापतित ते त्याच्यापुढे

खाल व आपण पुढाचे काय वीत
असल्याचा जोब ओपला त्याच्याकड न
वचताच ते 'वाळू लागले' मला माठ
आश्चर्य घटतय हे मर सव एकाद्या
माष्टीन्यासाखच वापतय मला नातुतेर
मदत चारच शिन पाऊन पाणसाय गाठ
कस भरेल म्हणते मी!

आवापर्यंत खर तर कामेसचा राग
चांगलच भडकला होता त्याला वाटल
होते की अ पन्थ थ वकान मुद्दाम असे
केल आहे पण तिचे हे बोलणे घडून
त्याला वाटल की कामेस खरोखरीच अगदी
माझी बाहे! ती माझी भावडी आहे, हे
त्याला माझीत होत, पण ती इतकी बावळत
असेल असे नव्हते वाटल त्याला! या

निवारीने त्याचा रागाचा पारा झरकून
साली उतरला!

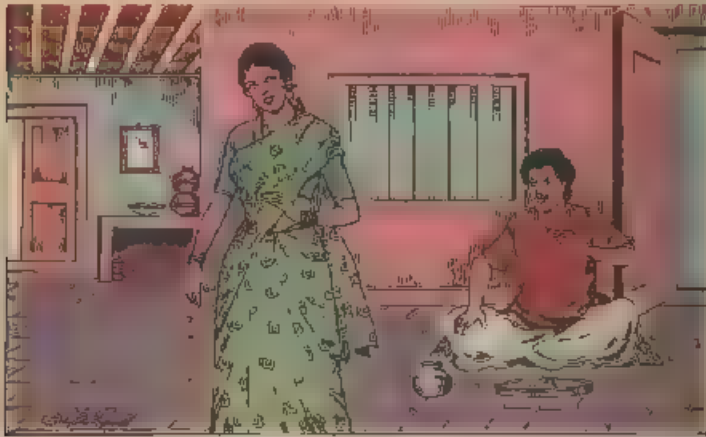
अशाच प्रकारच्या बाबकीही तीन-चार
घटना घडल्या-एकदा कामेस कामेस
घुस्मोत होता! स्वयंपाकघरात असल्या
जाणत्या रायपोका हाका मारून तो
म्हणाला- 'पिशावी बाणून फेक माझ्या
तोडावर, बाजारातून माजी वर्गरे बाणून
मरतो एकदाच'

शाश्वतीने पिशावी बाणून नवऱ्याने लांघि-
तल्याप्रमाणे खरोखरीच त्याच्या तोडावर
फकली! तिन असे का केले पाहिल कामेस
ओरडताच ती मक्खपणे म्हणाली- 'मला
काय माहीत? बला वाटल की बाजारात
जाताना नवऱ्याच्या तोडावर पिशावी

फेकामची या चरबी रोतच मलाची
त्यामुळे काही शुभ होत असावे!"

यावर काय बोलावे, हेच कामेसला
सुचना!

असेच एकदा घरचे सर्व लोक खजाराच्या
भावी लग्नाला गेले होते घरात केवळ
शान्ति अने कामेसच काय ते होते पठवीत
ठेवलेला तांदुळाच्या घुबणीच्या काण्याचा
घडा भरून मला होता दूर माडाखाली
त्यासाठीच ठंबलेल्या मोठ्या कुडीत
खोतक्यासाठी घडा उचलून शान्ति बाहेर
आली पण रात्री आधीचे पाणी माय
प्यायली नव्हती, म्हणून कुडीही भरलेली
तशीच होती आता हे घुबणीचे, वेचवे
पाणो खाली कस ओतून घायवे?

जवळच निवाण्या जाहाखाती कामेक योगासने करत होता. त्याला हे सर्व सांगून जाता त्या पाण्याचे काय करणे याबद्दल शान्तीने विचारले. कामेकाने चिडून तिच्याकडे पाहिले अन् रागाचे जोरडून—“ओत माझ्या टाळक्यावर!” असे म्हणून पुन्हा दोळे मिटून पद्यासन घालून बसला.

कामेकच्या तोंडून हे कथं बाहेर पडायचाच अवकाश, कि तो घुवणीच्या पाण्याच्या वटा शास्तीने त्याच्या डोक्यावर उपडा केला! कामेकाने एकदम भावून सोळे उचलले अन् रागाने शान्तीच्या गालावर एक चपराक मारली. शान्ती आश्चर्याने त्याच्याकडे पहातच राहिली! रागाने छल होत कामेकाने तिच्या विचारले—“आता या वयात काय मी तुला रीत-चात शिकवायला हवी? काय केसंय तू?”

बोट्यात पाणी आणून शान्ति म्हणाली—“तुम्हीच तर मला ते डोक्यावर ओतण्याचा सांगितलंय न? मला आपणं वाटलं की हे

तांदूळ-घुवणीचं परंपी तसं डोक्यावर ओतलं, तर तबबेरीला चांगलं असतं!”

तिचं हे बोलणं ऐकून दापल्याच कपाळावर हात मारून कामेक रान बसला. आतून पंचा आणून त्याचं होकं व अंग पुसत शान्ती म्हणाली—“माझं काही चुकलं असलं तर क्षमा करा हे मला!”

बायकोच्या या मोठेपणामुळे जाता कामेकला तिच्याबद्दल सहानुभूति वाटली अन् यापूर्वी अशा प्रकारच्या घडलेल्या घटनांचीही त्याला आठवण झाली. यानंतर आपल्या स्वभावानुरूप राग येऊन काही अपशब्द तोंडून काढण्यापूर्वीच तो स्वतःला आवळून शान्त होण्याचा प्रयत्न करू लागला.

ही गोष्ट शान्तीच्याही लक्षात आली. तीही नंतर नवऱ्याच्या अपेक्षेप्रमाणे वागू लागली, त्याला कधी दुःख होईल असे ती वागली नाही. हळूहळू कामेकचा रागही आपोआपच शांत होऊन त्याच्यात एक लौक्यपणा आला.

सीन्याचा उंदीर

प्रतिष्ठान देशात आदर्शनगर नावाचे एक शहर होते. त्या शहरात एक वंश्य विभवा रहात असे. तिचा पति वारला, त्यावेळी तिच्या बाळकट्यांनी त्याची सर्व संपत्ति वडपली. ती त्यावेळी गर्भवती होती. तिचा नंतर एक मुलगा झाला. खूप हाऊ-अपेष्टा सहन करून तिने आपल्या मुलाला वाढवले. तो मोठा झाला, तेव्हा ती आपल्या मुलाला जवळ बोलावून म्हणाली—

“बाळा, तू तर बैक्यपुत्र व्हायस. याच शहरात घनगुप्त नावाचा एक करोडपति रहातो. गरीब वणिक्पुत्रांना तो मदत करतो. तुम्ही त्याला सेंट अन् व्यापारासाठी आवश्यक वस्तूंचे भांडवल त्याच्याकडून मिळव.”

आईच्या सल्ल्यानुसार तो वंश्य पुन करोडपति घनगुप्ताला भेटण्यासाठी तिचाळा. तो जेव्हा घनगुप्तकडे पोचला, तेव्हा तो एका तरुणाला रागावून म्हणत होता—

“तुझ्यात बोबोही व्यापारदक्षता दिसून येत नाही. कितीतरी वेळा मी तुला व्यापिक मदत केली, पण तू एकदाही फायदा करून घेऊ शकला नाहीस. कोणी जरा बुद्धिमान असेल, तर तो तिचे पडलेल्या भेलेंल्या उंदराचाही मांडवळ म्हणून उपयोग करून खात्री रुपये मिळवू शकेल.”

हे ऐकून वणिक पुत्राने मनात काही विचार केला आणि घनगुप्तकडे व्यापारासाठी पैसे न मागता, तिचे पडलेला भेलेला उंदीरच उचलून घेऊन निघून आला. एका ठिकाणी वाऱ्याच्या दुकानात रहाणाऱ्या पाळीव सांजराला त्याने तो उंदीर सायला दिला. सावर खूप होऊन बाण्याने वणिक गुथला दोन बोंजळी हरबरे दिले. त्याने हे लहून, तिखट मीठ कावून रधाचे छान स्वादिष्ट मसालेदार चणे बनवले अन् बंड पाण्याचा एक घडा व ते चणे घेऊन तो

गावाच्या बाहेर रस्त्याच्या कडेला एका झाडाखाली बसला.

बाहेर कडकडीत ऊन पडलेले होते. जंगलात लाकडे तोडून येणारे लाकूडतोडे रोख या छायादार झाडाखाली विश्रान्तीसाठी बसत असत. त्यांना हा वणिक् पुत्र थोडे मसालेदार चणे देऊन वर घडंगार पाणी देऊ लागला. तेव्हा खूब होऊन ते याला बोन लाकडे बक्षीत देऊन आपापल्या वाटेने जाऊ लागले.

अशा प्रकारे मिळालेली मोठी बंडून वणिक् पुत्र राहारात आला. ती लाकडे विकून त्याने हरभरे खरीवले. या काळात मिळालेली लाकडे विकून त्याने व्यापारीकरी पैसे जमवले. आता चणे विकानेचे सोडून त्याने लाकडेच खरेदी करून जमवून ठेवली. इतक्यात पाचराज्यांमुळे सारा आणि लाकडांचा भाव वाढला. आपल्या जवळची सारी लाकडे त्याने खदधा भावाने विकून एक छोटें बाणसामानाचे दुकान पाऊले.

या व्यापारात त्या वणिक् पुत्राला चांगला लाभ होऊ लागला. अशा तऱ्हेने फारच थोड्या दिवसात या वणिक् पुत्राने एक मोठा व्यापारी म्हणून नाव कमावले. अनेक वरे व मोठ-जमिनी खरेदी करून तो आपली संपत्ति वाढवीत राहिला आणि एक दिवस तो खरोखरीच सक्षमपति बनला. त्याने आपला व्यापार उंदराच्या भांडवलापासून चुरू केला होता, म्हणून लोक त्याला 'मृपकशेट' म्हणत असत.

मृपकशेटने एक दिवस एक सुंदरसा सौन्याचा उंदीर बनवून घेतला, अन् तो बंडून घनगुप्ताला देत तो म्हणाला—"महाराज, हे आपण मला दिलेले भांडवल आहे. व्याजासकट आपले भांडवल मी परत घ्यायला आलो आहे, कृपया स्वीकार करावा."

त्याची बुद्धिमत्ता व सद्ब्यवहार यामुळे घनगुप्ताला फार संतोष वाटला. आपल्या एकुलत्या एका मुलीचा विवाह त्याने या तहणाची लावून दिला व तो सौन्याचा उंदीर जावयासाच बक्षीत दिला.

विनी वस्त्र

खुर जुनी गोष्ट, तीन हजार वर्षांपूर्वीची. चीनच्या राजाने एका सुंदरसा मुलीची विवाह केला. त्या सुंदरीचे नाव हेभे सीलिंगझी. बिचारी चौदाव वर्षाची होती. तसे पहिले तर राजाची पट्टराणी ती. तिला काय कमी असणार?

पण असे अनुभवी सीलिंगझी उदास असे! तिच्या डोळ्यातून नेहमी अश्रू वहात असत. लहान वयात आईबापांचा विरह पडला होता तिला. आपले आई-वडोले, भावंडे आणि अन् नातेवाईकांपासून दूर रहाणे जड जात होते. त्यांच्या वाढवणीत हरवल्यासारखी राहून ती उदास व खिन्न दिसे.

पट्टराणीच्या उदासीबद्दल राजाला समजले आणि तो तिला मेढण्यासाठी उद्यानात निवून आला. तेथे तुतीच्या एका झाडाखाली बसलेल्या राणीजवळ जाऊन तो

म्हणाला—"काय बालं प्रिये तुला? बरं वाटत नाही का?"

"असं काही नाही स्वामी! डगीबच मझं मन अप्रसन्न आहे!" सीलिंगझी उत्तरली. राजाने तबडतोब मन्ष्यांना बोलावून आज्ञा दिली, "हे पद्मा, महाराणीचं मन उदास आहे. तिला हर्ष व उत्साह पाटण्यासाठी ताबडतोब काही उपाय करा."

इतक्यात दासींनी बहाची किटली आणून महाराणीसमोर ठेवली. आपल्या सपवीप्रमाणे बहाचे कप भरून तिने प्रथम ते नर्तक व मययांता दिसे आणि एक कप स्वतः पुढे ठेवला.

त्यांच नेळी तुतीच्या झाडावरून काही तरी टपकून अगदीबरोबर राणीच्या कपात पडले आणि बहाचे शितोले राणीच्या कपट्यावर उगले. दासी ताबडतोब राजाकडे धावल्या.

चीनची एक ओक कथा

“अमीदर वहाच्या कपात काय पडलंय ते तर पहा!” महाराणी म्हणाली.

दासींनी चहाच्या कपातून सुताच्या लडासारखी वस्तु उचलून राणीच्या हाती दिली. ती वस्तु म्हणजे दुसरे काही नसून रेशमाच्या किड्याचा कोष होता!

तो कोष हाती घेताना एक गोष्ट सीनिगखीच्या लक्षात आली की कोष उघडला गेला होता अन् त्यातून उत्तम असे मजबूत व चमकदार तंतु बाहेर पडत होते!

“वा, वा! किती आकर्षक तंतु हे! हेच जर भागे असते तर यांच्यापासून किती सुंदर अन् चमकदार वस्त्र बनू शकले असते!” तिच्या मनात आले. दुसऱ्याच

क्षणी आगखी एक विचार तिच्या मनात आला. हे बारीक आहेत, पण ते चांगलेच मजबूत व दर्जदार आहेत, खवखर गुंडापणे नाहीत. या तंतुना तोट पोळ घालून याचा चांगला मजबूत पाग तयार होईल आणि पागाने मने सुंदर व उत्तम असे कापड विणता येईल!

हा विचार मनात आल्यानंतर तिचे दोळे आनन्दाने चमकू लागले. तिची क्षिप्रता कुठल्याकुठे पळून गेली. तिने ताबडतोब आपल्या हातातल्या कोषातल्या तंतूपासून पाग बनवायची आज्ञा दिली. दासी ताबडतोब पाग बनवून त्याच्या लडी तयार करायच्या उद्योगाला लागल्या.

“यातून असा कितीसा पाग मिळेल? कपडा बनवण्यासाठी पुरेसा भागा मिळजे आवश्यक आहे, तेव्हा तुम्ही अस करा. हाडावर जितके सापडतील तितके सारे कोष काढून आणा आणि चहात टाका!” सीनिगखी राणीने आज्ञा दिली.

आता कुषालाच फुरसत नव्हती. महाराणी रिकामी नव्हती अन् दासीही नव्हत्या! आपूर्वी राणीचा एकेक क्षण एकेका युपासारखा वाटत होता, आता एक एक तास तिच्या एकेका सेंकदासारखा वाटू लागला! सुमस्तिामुर्वी घाग्याच्या अनेक लडी तयार होऊन पडल्या! महाराणीने सुतारकाम

करणाऱ्या कारागिराना बोलावून घेतले आणि त्यांना आज्ञा दिली—“हा पाग पहा. आता किती बारीक व पातळ आहे हा! याचा कापडा विणण्यासाठी मला जवकरात जवकर एक खास असा पाग बनवून द्या. सकाळच्या वात पाग तयार होऊन माझ्या महालात हजर करा.”

दुसऱ्या दिवशी महाराजांनी मन्थ्यांना विचारले—“महाराणीला आनन्द वहाचा म्हणून काय उपाय शोधून काढला आहे?”

“आम्ही एक तपास शोबलाय प्रभु! एक सुंदरता मोर गाभणून वेळून महाराणीच्या उद्यानात सोडा. त्याचा नाच व सौन्दर्य पाहून राणीलाहेन खूब होतील.” दोन मन्थी हसूच म्हणाले.

राजांनी ओळखले की आपल्या या दोन्ही मन्थ्यांनी योग्य उपाय शोधलेला नाही. त्याने मन्थ्यांना आज्ञा दिली की त्यांनी महाराणीला आपणाकडे पाठवावे.

“प्रभु, महाराणी तर अजून आपल्या महालातून बाहेर आलेल्या नाहीत.” दासी म्हणाल्या.

“का बरं अजून आली नसेल ती!”

राजांच्या मनात आले आपल्या लाडक्या राणीबद्दल त्याला चिंता वाटली. त्यामुळे सिंहासनावरून उतरून तो सरळ राणीच्या महालाकडे चालू लागला. महालात पाऊल

ठेवताच त्याला जे काही दिसले, त्यामुळे त्याला मोठे आश्चर्य व आनन्द वाटला.

आता महाराणी उदास व क्षिप्त नव्हती. एका विशेष वशा हात मांगासमोर बसून ती कधी कोणी पहिलेही मसलील अशा चमकत्या घाग्यांनी एक चमकदार वस्त्र विकत होती!

राणीने मस्तक उचलून राजाकडे पाहिले. तिच्या दोळ्यात अपूर्व असा आनन्द दिसत होता अन् चेहरा हसरा होता!

“स्वामी! मी आपल्या क्षिप्रतेमुळे आपल्याला दुःख दिलं आहे. क्षमा करावी मला! त्या बदल्यात आपल्याला हे अद्भुत वस्त्र विणून घायची इच्छा आहे माझी!

आपला राग तर नाही ना भाड्यावर?" सीलिंगशीने विचारले.

"राग? कशाबद्दल बुवा? इतकं अद्भुत आणि अगूँ वसं तुझ्या सुंदर हातातून वक्षोम म्हणून घेताना मला राग का बरे यावा?" इसतव महाराजांनी विचारले.

आता आपल्याला हे विणायची प्रेरणा कवी मिळाली साबडलची सर्वे हकिकत सीलिंगशीने राजाला नांगितली.

"आपल्यासारख्याची पत्नी व देशाची महाराणी असूनही मी स्वतः आपल्या हाताने काम करते, हे पाहून लोकांना बरे वाटणार नाही या विचारानेच मी हे सर्व गुप्त ठेवले." महाराणी म्हणाली.

"याबद्दल मला जराही दुःख नाही प्रिये! तुझ्या मनाला आनंद मिळावा म्हणून मी आपले अर्धे राज्यही वेळाल्यास देऊन टाकीन. तुला दुःख दूर झालं, याचाच मला आनंद वाटतोय," राजा बोलला.

"स्वामी, मग माझी एक इच्छा आहे, पुरी कराल?" राणीने विचारले.

"हो, हो! जरूर पुरी करीन. मागून तर पहा." राजा आनंदून म्हणाला.

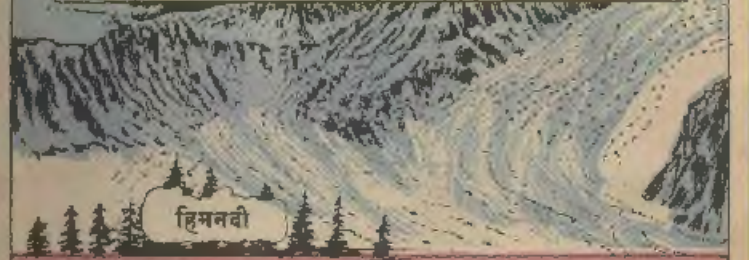
"हजार तुतीची झाडे लावून एक नारा भाड्या हवाली करावा महाराजांनी." सीलिंगशीने आपली मागणी बोलून दाखवली अन् महाराजांनी ती ताबडतोब पुरी केली. दुनिघेतलं पहिलं रेशमी वस्त्र विणण्याचं श्रेय सीलिंगशीला मिळालं. चिनी भावंट आजही 'सी' चा गव्वाचा अर्थ होतो रेशीम त्यानंतरही एक संप्रदाय म्हणून चीनच्या सर्व राष्ट्रा वर्षातून एक दिवस स्वतःच्या हाताने रेशमाच्या किड्यांना खाणे देत असतात.

हळूहळू रेशीम वनत्रण्याने रहस्य चीन मधून अन्य देशातही फैलावले म्हणूनच आपले पूर्वेज रेशमी कापडाला 'चिनी वस्त्र' असे म्हणत. आज इतर सर्व देशात रेशमी कपडा बनतो, पण चीनमधे बनणाऱ्या रेशमाचे आपले असे वैशिष्ट्य असते.

निसर्गातील आश्चर्ये:

यधोवरील एकूण जायतीचा वरचा १०.४ टक्के भाग म्हणजेच जवळजवळ ६०,२०,००० भेपक्षेस इतके प्रेव कायम हिमाच्छादित असते, असे माधले आहे. हा भाग हिमनदीच्या स्फात हळूहळू उताराकडे सरकत राहतो.

आफिपस काळजाचा 'लेफ्टरी बंड' याचा पक्षी मांसाको शिकार करतो, पण ही शिकार तो हवेत करत नाही, तर पवित्रीवरच तो यांना आपला सामाई तूटवून मारतो.

खोल सरोवर

जगातील सर्वांत खोल सरोवर म्हणजे रशियातील गघन सैबेरियान असणारे 'खक बेकल' हे होय. याची खोली ४,०७२ फूट म्हणजेच १,२८१ मीटर इतकी आहे.

